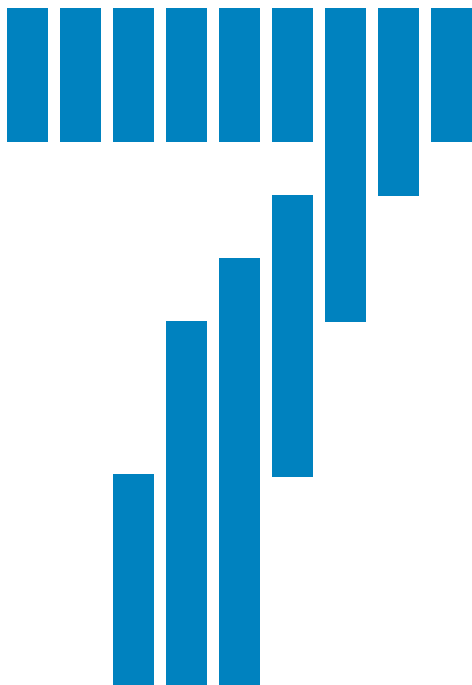

Gestió del risc

- 129 Fites de l'exercici
- 131 Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos
 - Risc de crèdit
 - Risc de liquiditat
 - Risc de mercat
 - Risc operacional
 - Risc fiscal
 - Risc de compliment normatiu

La millora en els fonamentals del grup es continua reflectint en les bones qualificacions de les agències de ràting.

Fites de l'exercici

Al llarg de 2017 el grup Banc Sabadell ha continuat reforçant el seu marc de gestió de riscos incorporant millores que el situen al nivell de les millors pràctiques del sector financer.

El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell s'ha continuat adaptant a la nova estructura del grup

arran de la seva internacionalització, amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu de les mètriques d'apetència pel risc o RAS (*risk appetite statement*) del grup a totes les àrees geogràfiques (G1).

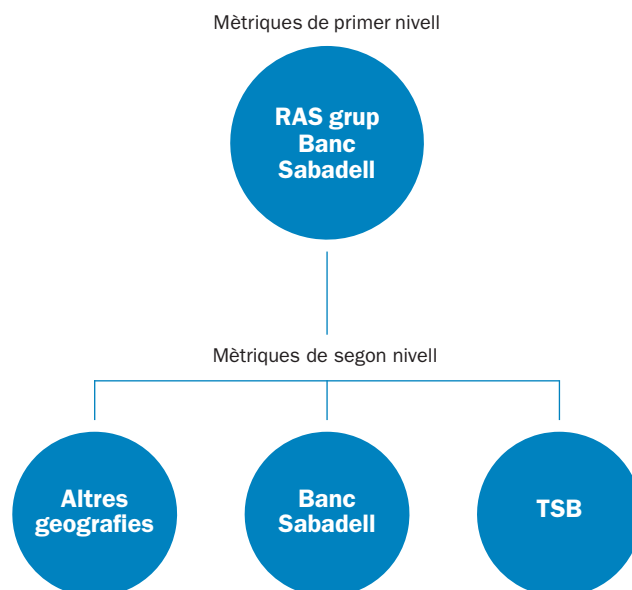
Mitjançant el RAS com a primer nivell es fixen els objectius i límits en l'àmbit global i es defineix en un segon nivell el desplegament dels objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

Enfortiment del Marc Estratègic de Riscos dotant-lo de més desplegament sectorial i geogràfic.

Durant el 2017, s'ha continuat treballant en la millora del perfil de riscos del grup, així com en l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament de marcs de gestió i control per a determinades carteres, sectors i geografia. Aquesta potent eina permet el desplegament del Marc Estratègic de Riscos i encamina el creixement de la inversió seguint optimitzar el binomi rendibilitat / risc a llarg termini.

Així mateix, s'ha actualitzat l'entorn de seguiment del risc de clients del grup. El sistema d'alertes primerenques s'ha integrat en la gestió a través d'un nou entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

G1 Mètriques de l'apetència pel risc

Millora del perfil de risc del grup en l'exercici

El perfil de risc del grup durant l'exercici de 2017 millora fonamentalment per tres motius: la diversificació internacional, la concentració i la qualitat dels actius.

Respecte a la diversificació internacional, l'exposició del risc de crèdit internacional (44.259 milions d'euros al tancament de 2017) suposa un 30% de l'exposició total del grup, i s'ha multiplicat per sis des de 2014. La major diversificació internacional és deguda principalment a l'adquisició de TSB, amb una exposició de 35.581 milions d'euros (90% en hipoteques *retail*). Així mateix, el creixement internacional sense tenir en compte l'efecte de l'adquisició de TSB és d'un 29% des de 2014.

En relació amb la concentració, s'ha reduït l'exposició en *real estate* (el seu pes és un terç respecte al de 2014) i ha augmentat l'exposició en el segment detallista després de l'adquisició de TSB el 2015. Des del punt de vista sectorial, la cartera està ben diversificada amb tendència a l'alça en els sectors de més qualitat creditícia. Així mateix, en termes de concentració individual, també s'han reduït les mètriques de risc de concentració de les grans exposicions. Geogràficament, la cartera està posicionada en les regions més dinàmiques, tant en l'àmbit nacional com internacional.

Sobre la qualitat dels actius, en els darrers anys s'ha produït una forta reducció en el volum d'actius problemàtics. En aquest sentit, des de 2013 s'ha reduït l'exposició dubtosa en 10.173 milions d'euros. Durant el 2017 s'han reduït els actius problemàtics en el grup en 3.463 milions d'euros. Tot això ha portat a una reducció de la taxa de morositat del 6,14% al 5,14%.

La millora en els fonamentals del grup, principalment en termes de risc, es veu reflectida en el manteniment i la millora de les qualificacions de les agències de ràting del deute sènior del banc durant l'exercici, de manera que el banc recupera així la consideració d'*investment grade* per part de totes les agències que qualifiquen el seu deute.

Enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc

Durant el 2017, s'ha continuat amb l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament i desplegament dels marcs de gestió i control per a determinades carteres, sectors i geografia.

En cada un d'aquests marcs es defineix l'apetència que el grup té en aquest sector o cartera i els requisits per assolir-la establint:

- *Asset allocation*, fixant els objectius de creixement en cada eix bàsic (qualitat, tipologia, etc.).
- Principis generals que han de guiar l'activitat en cada cartera, sector o geografia.
- Polítiques bàsiques per a l'admissió i el seguiment del crèdit.

- Mètriques de seguiment i control del risc (tant de l'estoc com de la nova producció).

Finalment, la unió de marcs de gestió i control conjuntament amb la planificació i gestió contínua permeten anticipar actuacions de la cartera (*portfolio management*) amb l'objectiu d'encaminar el creixement d'una manera rendible a llarg termini.

Millora de l'entorn de seguiment

El 2017 s'ha actualitzat l'entorn de seguiment del risc de clients del grup. El sistema d'alertes primerenques s'ha integrat en la gestió a través d'un nou entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

L'entorn de seguiment té com a principal *input* els models d'alertes primerenques adaptats als diferents segments. Així s'aconsegueix:

- Millora de l'eficiència en enfocar el seguiment en els clients amb símptomes de deteriorament.
- Anticipació en la gestió davant de qualsevol símptoma d'empitjorament, i és potestat de l'Equip Bàsic de Gestió la renovació del ràting dels clients que hagin patit un deteriorament.
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i que han estat analitzats per l'Equip Bàsic de Gestió.
- Retroalimentació amb la informació que l'Equip Bàsic de Gestió proporciona com a resultat de la gestió.

Millora en la gestió del risc d'actius problemàtics

El 2017, donant compliment als requisits dictats pel Banc Central Europeu (BCE) en el document "Guidance to banks on non-performing loans", el Consell d'Administració ha aprovat un nou "Pla estratègic per a la gestió d'actius problemàtics", així com el corresponent "Pla operatiu per a la gestió d'actius problemàtics". Els punts del pla estratègic més destacats són els següents:

- Uns principis de gestió per a aquests actius.
- Una estructura de govern i de gestió que faciliti aquests objectius.
- Uns objectius quantitatius amb diferents horitzons temporals de reducció tant d'actius dubtosos com d'actius adjudicats.

Amb l'objectiu d'aconseguir aquests resultats, el banc ha fixat dues prioritats estratègiques pel que fa a la gestió d'actius problemàtics:

- Reducció contínua dels actius problemàtics fins a la normalització dels saldos.

- Focus en la gestió d'actius problemàtics a través de la gestió especialitzada de la Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries, una de les primeres *workout units* a Espanya.

Aquestes dues prioritats estratègiques es tradueixen en cinc principis de gestió dels actius problemàtics, que són:

- L'anticipació de la gestió de la mora i la gestió preventiva de les entrades.
- La gestió segmentada de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques (mora potencial).
- Intel·ligència de negoci i millora contínua dels processos.
- Capacitat financera.
- Clar sistema de *governance* basat en tres línies de defensa.

També s'han desenvolupat les polítiques referents a la gestió d'actius problemàtics d'acord amb els requeriments definits en el mateix document del BCE i l'Annex IX de la Circular 4/2016 del Banc d'Espanya. Aquestes polítiques estan alineades amb el Pla estratègic per a actius problemàtics i el Pla operatiu d'actius problemàtics. Així mateix, les polítiques donen cobertura al nou model de gestió del risc implementat durant el mes de juliol de 2017.

Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos

Introducció

El grup Banc Sabadell es dota d'un Marc Estratègic de Riscos, la funció del qual és assegurar el control i la gestió proactiva de tots els riscos del grup. Aquest marc es concreta, entre d'altres, en un *risk appetite statement* (RAS), que estableix la quantitat i diversitat de riscos que el grup busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

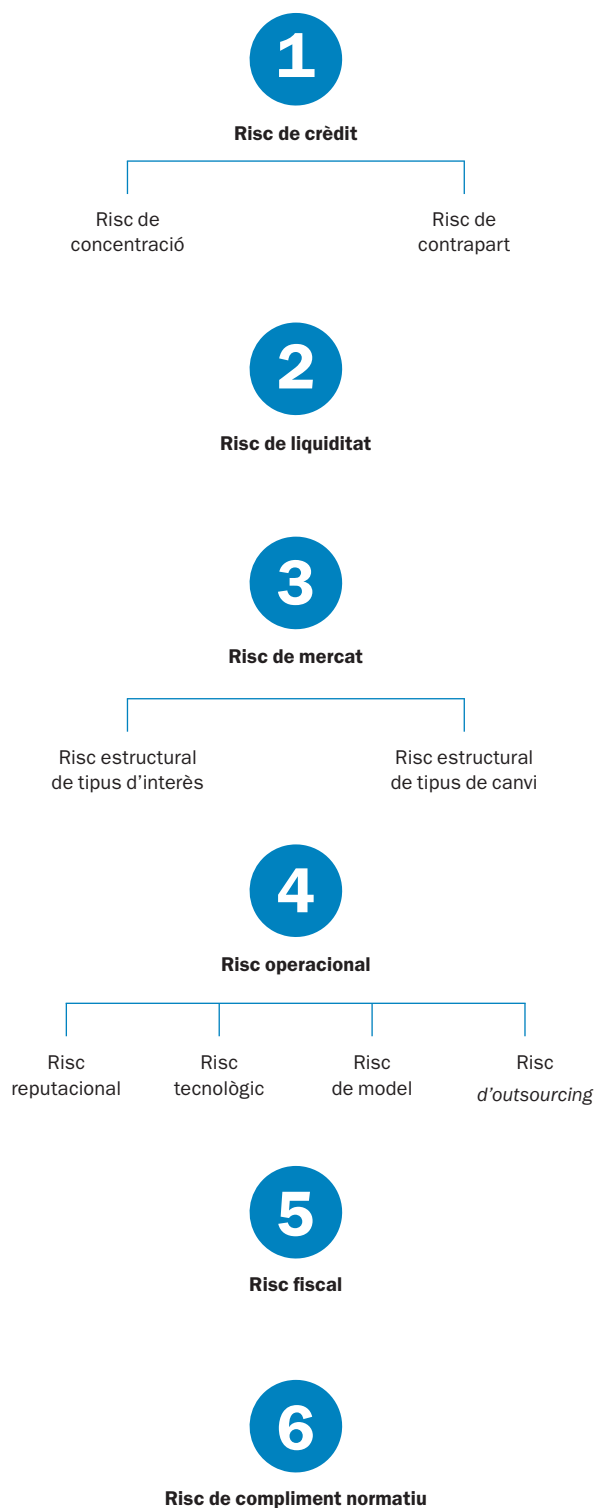
El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell s'ha continuat adaptant a l'estructura internacional del grup amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu del RAS del grup en totes les àrees geogràfiques.

D'aquesta manera, s'estableix un primer nivell que forma el RAS del grup que fixa objectius i límits en l'àmbit global, i es defineix un segon nivell que desplega els objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

El *risk appetite statement* inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitius que les complementen.

La gestió i el control de riscos es configuren com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient

G2 Riscos principals

estructura de decisió sota un marc de governança de la funció de riscos adaptat a la normativa estatal i europea.

El marc de principis, polítiques, procediments i metodologies queda reflectit en el document “Polítiques de gestió de riscos del grup Banc Sabadell”, que es revisa periòdicament i que és aprovat pel Consell d'Administració.

Per a cada risc rellevant del grup es detallen els intervinents principals, les seves funcions, les polítiques, els mètodes i els procediments, així com els mecanismes de seguiment i control. Així mateix, queda explicat el detall de l'organització de la funció de riscos, en què s'indiquen els rols i la responsabilitat de les diferents direccions i comitès en matèria de riscos i els seus sistemes de control, adequats a les activitats de les unitats de negoci, incloent-hi les funcions de concessió de préstecs i crèdits (G2).*

Els riscos financers principals en què incorren les entitats del grup Banc Sabadell com a conseqüència de la seva activitat relacionada amb l'ús d'instruments financers són els de crèdit, liquiditat i mercat. D'entre tots els riscos, el de crèdit és el més rellevant de la cartera del grup.**

D'altra banda, els principals riscos no financers en què incorre el grup són el risc operacional, el fiscal i el de compliment normatiu.

En la gestió del risc del grup es considera l'entorn macroeconòmic i regulador.***

Principis generals de gestió de riscos

Cultura corporativa de riscos

La cultura de riscos a Banc Sabadell és un dels aspectes diferenciadors de l'entitat, i està fortament arrelada en tota l'organització com a conseqüència del seu desenvolupament progressiu al llarg de dècades. Entre els aspectes que caracteritzen aquesta forta cultura de riscos destaquen:

- Alt grau d'implicació del Consell d'Administració en la gestió i el control de riscos. Des d'abans de 1994 al banc hi ha una Comissió de Riscos que té com a funció fonamental supervisar la gestió de tots els riscos rellevants i del seu alineament amb el perfil definit pel grup.
- El grup Banc Sabadell compta amb un Marc Estratègic de Riscos, compost, entre d'altres, pel *risk appetite statement*, que assegura el control i la gestió proactiva dels riscos sota un marc reforçat de govern corporatiu i aprovat pel Consell d'Administració.
- L'Equip Bàsic de Gestió com a peça clau en l'admissió i el seguiment del risc. En funcionament des de fa més de vint anys, està format pel responsable de compte, d'una banda, i per l'analista de riscos, de l'altra. La seva gestió es basa en l'aportació dels punts de vista de cada part. Les decisions han de ser sempre debatudes i resoltes per acord entre les parts. Tot això involucra especialment l'equip en la decisió, i, a més a més, aporta riquesa argumental i solidesa als dictàmens.
- Alt grau d'especialització: equips de gestió específics per a cada segment (*real estate*, corporativa, empreses, pimes, detallistes, bancs i països, etc.), que permeten una gestió del risc especialitzada en cada àmbit.
- Models interns avançats de qualificació creditícia com a element bàsic per a la presa de decisions des de fa més de quinze anys (any 1999 per a particulars i 2000 per a empreses). El grup, seguint les millors pràctiques sobre això, es basa en aquests models per tal de millorar l'eficiència del procés en general. En la mesura que aquests models no tan sols permeten ordenar els acreditats en termes ordinals sinó que són la base per mesurar el risc quantitativament, permeten un ús múltiple en processos clau de gestió; ajust fi en la delegació de facultats, seguiment eficient del risc, gestió global del risc, rendibilitat ajustada al risc i anàlisi de solvència del grup en són alguns exemples.
- La delegació de facultats per a la sanció d'operacions de risc empresarial en els diferents nivells està basada en el nivell de pèrdua esperada. Com a política general pel que fa a la delegació de facultats, el grup ha optat per un sistema en què els diferents nivells es delimiten fent servir la mètrica de pèrdua esperada, que té en compte l'exposició al risc de crèdit de l'operació a sancionar del client i grup de risc, la seva taxa de mora esperada i la seva severitat estimada.

* Vegeu més informació en la nota 4 dels comptes anuals consolidats de 2017.

** Vegeu el mapa de capital en el capítol “Informació financera del grup Banc Sabadell”.

*** Vegeu informació de l'entorn macroeconòmic i regulador en el capítol “Entorn econòmic, sectorial i regulador”.

- Rigorós seguiment del risc de crèdit a partir d'un avançat sistema d'alertes primerenques per a empreses i particulars. El seguiment del client o grup de risc es pot dividir en tres tipologies: seguiment operatiu, sistemàtic i integral. Una de les fonts bàsiques per a aquest seguiment és la implantació d'un sistema d'alertes primerenques tant per a empreses com per a particulars (iniciat el 2008 i 2011), que permeten una anticipació del risc de crèdit. Aquestes alertes es basen tant en informació interna, com ara dies en situació irregular, excèdits en descompte comercial, avals o crèdit internacional, com en informació externa, com ara clients catalogats com a morosos en la resta del sistema financer o informació de *bureaux* de crèdit disponibles.
- Avançat model de gestió del risc irregular que permet potenciar l'anticipació i la gestió especialitzada. S'ha implementat un model integral de gestió del risc irregular que permet encaminar el tractament del risc en aquelles situacions més properes a l'impagament (anticipació, refinançament, cobrament, etc.). El sistema integral compta amb eines específiques (simuladors per cercar la millor solució en cada cas), així com gestors especialitzats per segments dedicats exclusivament a aquesta gestió.
- *Pricing* ajustat al risc. La política comercial respecte a la gestió de preus és dinàmica i s'adapta a la situació econòmica i financera del mercat (primes de liquiditat, dificultat d'accés al crèdit, volatilitat del tipus d'interès, etc.). Es té en compte el cost de finançament i del risc (pèrdua esperada i cost de capital). Els models de risc són una peça clau per al procés de determinació dels preus i dels objectius de rendibilitat.
- El model de gestió de riscos està absolutament integrat en la plataforma tecnològica del banc, de manera que les polítiques es traslladen immediatament a la

gestió diària. Les polítiques, els procediments, les metodologies i els models que configuren el model de gestió de riscos de Banc Sabadell estan integrats tècnicament en la plataforma operativa del banc. Això permet una translació immediata de les polítiques a la gestió efectiva diària. Aquest element ha estat especialment rellevant en les diferents integracions que ha dut a terme el banc.

- Ús de l'*stress testing* com a eina de gestió. Banc Sabadell fa anys que treballa amb una potent eina interna per efectuar exercicis de *stress test* i amb la col·laboració d'equips interns amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament.

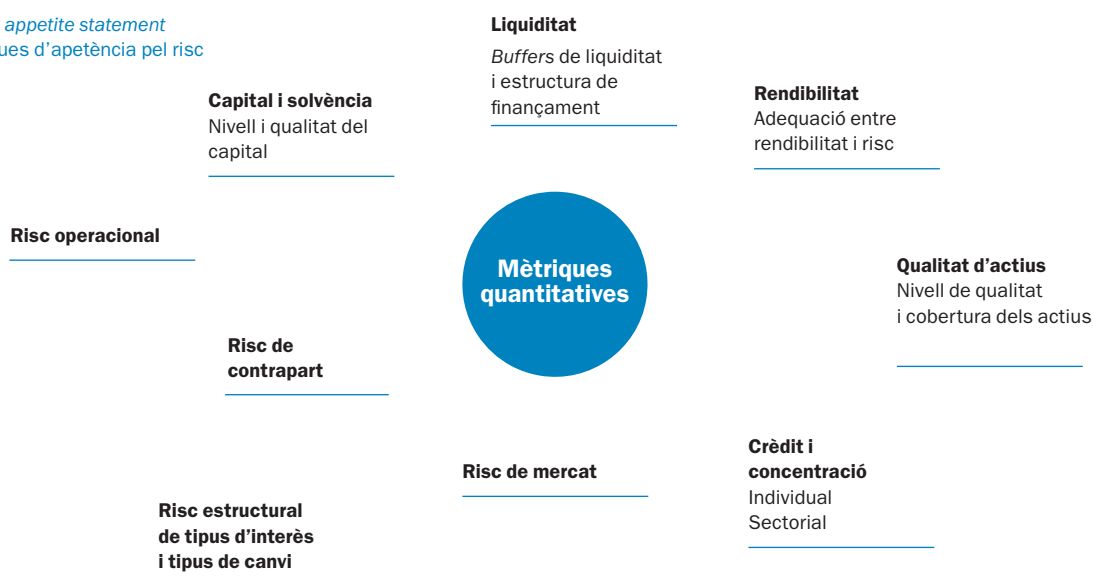
Marc Estratègic de Riscos (*risk appetite framework*)

El Marc Estratègic de Riscos inclou, entre d'altres, el *risk appetite statement*, definit com la quantitat i diversitat de riscos que el grup Banc Sabadell busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El *risk appetite statement* (RAS) està compost de mètriques quantitatives (G3), que permeten un seguiment objectiu del compliment dels objectius i límits fixats, així com d'elements qualitius que complementen les mètriques i guien la política de gestió i control de riscos del grup.

Elements quantitatius

G3 *Risk appetite statement*
o mètriques d'apetència pel risc

Aspectes qualitatius

De manera complementària a les mètriques quantitatives s'exposen els següents principis qualitatius que han de guiar el control i la gestió de riscos del grup:

- La posició general de l'entitat respecte a prendre riscos persegueix aconseguir un perfil de risc mitjà-baix, mitjançant una política de riscos prudent i equilibrada que asseguri un creixement rendible i sostingut de la seva activitat i que estigui alineada amb els objectius estratègics del grup, per tal de maximitzar la creació de valor, tot garantint un nivell de solvència adequat.
- El Consell d'Administració està compromès amb els processos de gestió i control del risc: aprovació de polítiques, límits, model de gestió i procediments, metodologia de mesurament, seguiment i control.
- El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en tota l'entitat, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos. La funció de riscos transmet aquesta cultura mitjançant la determinació de polítiques i la implantació i posada en marxa de models interns i la seva adequació als processos de gestió del risc.
- Les polítiques i els procediments de gestió de riscos s'orientaran a adaptar el perfil de risc al Marc Estratègic de Riscos, mantenint i seguint l'equilibri entre rendibilitat esperada i risc.
- La gestió i el control de riscos al grup Banc Sabadell es configura com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió. La variable risc s'inclou en les decisions de tots els àmbits, quantificada amb una mesura comuna en termes de capital assignat.
- La gestió del risc es basa en uns sòlids i continus procediments de control d'adequació dels riscos als límits prefixats, amb responsabilitats ben definides en la identificació i el seguiment d'indicadors i alertes anticipades, així com en una avançada metodologia de valoració del risc.
- Els nivells de capital i liquiditat han de permetre afrontar els riscos assumits per l'entitat, fins i tot en escenaris econòmics desfavorables.
- No hi ha d'haver nivells de concentració de riscos que puguin comprometre de manera significativa els recursos propis.
- L'assumpció de risc de mercat per negociació té com a objectiu atendre el flux d'operacions induïdes per l'operativa dels clients i aprofitar oportunitats de mercat, mantenint una posició d'acord amb la quota de mercat, apetència, capacitats i perfil del banc.
- La funció de riscos és independent i amb una intensa participació de l'alta direcció, cosa que garanteix una forta cultura de riscos enfocada a la protecció i l'assegurament de l'adequada rendibilitat del capital.
- L'objectiu del grup en matèria de risc fiscal és assegurar el compliment de les obligacions fiscals i garantir alhora un rendiment adequat per als accionistes.
- La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer

de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

- L'entitat disposarà de mitjans humans i tecnològics suficients per al seguiment, el control i la gestió de tots els riscos materialitzables en el desenvolupament de la seva activitat.
- Els sistemes retributius del grup han d'alinear els interessos dels empleats i de l'alta direcció al compliment del Marc Estratègic de Riscos.

Organització global de la funció de riscos

El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en totes les unitats, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos, de manera que garanteix la independència de la funció de riscos, així com una intensa participació de l'alta direcció.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment de les directrius generals sobre la distribució organitzativa de les funcions de gestió i control de riscos, així com de determinar les línies estratègiques principals en aquest sentit. Per això, és l'òrgan responsable d'aprovar el Marc Estratègic de Riscos (desenvolupat entre el conseller delegat, el director de control de riscos i el director general financer) i assegurar que aquest sigui consistent amb els objectius estratègics de l'entitat a curt i llarg termini, així com amb el pla de negoci, la planificació de capital, la capacitat de risc i els programes de compensació.

Hi ha quatre comissions delegades en funcionament en les quals el Consell d'Administració delega les seves funcions fent ús de les facultats que se li confereixen estatutàriament, que reporten al Ple del Consell sobre el desenvolupament de les funcions que els corresponen i informen de les decisions adoptades (G4).

Així mateix, el grup estableix el seu marc de control prenent com a base el model de les tres línies de defensa, que s'estructura al voltant de la següent assignació de funcions.

Primera línia de defensa

Composta principalment per les unitats de negoci i els centres corporatius, entre els quals destaquen les unitats de la Direcció de Gestió de Riscos, de la Direcció Financera i de la Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals. La primera línia de defensa és responsable de la gestió dels riscos inherents a la seva activitat, bàsicament en l'admissió, el seguiment, el mesurament i la valoració d'aquests i dels processos corresponents.

Són els responsables de la implementació d'accions correctives per posar remei a deficiències en els seus processos i controls. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- Mantenir els controls interns efectius i executar procediments d'avaluació i control de riscos en el seu dia a dia.
- Identificar, avaluar, controlar i mitigar els seus riscos,

Comissions delegades del Consell relacionades amb riscos					
Comissió de Riscos		Comissió Executiva		Comissió d'Auditoria i Control	Comissió de Retribucions
Supervisió del perfil de risc i adequació al RAS		Aprovació d'operacions per delegacions Aprovació estratègia asset allocation		Supervisió d'eficàcia de control intern, auditoria interna i sistemes de gestió de riscos	Supervisió de la política redistributiva i la seva alineació amb el Marc Estratègic de Riscos
Principals comitès relacionats amb riscos					
Comitè Tècnic de Riscos	Comitè d'Actius i Passius	Comitè d'Operacions de Crèdit	Comitè d'Operacions d'Actius i Capital	Comitè de Risc Operacional	Institutional Coordination Committee
Suport Comissió de Riscos Gestió de riscos	Gestió i supervisió del risc estructural del balanç	Aprovació d'operacions de crèdit per delegacions	Aprovació d'operacions d'actius per delegacions	Gestió i supervisió del risc operacional	Garantia d'alineació de polítiques entre TSB i el grup

complint amb polítiques i procediments interns establerts i assegurant que les activitats són consistents amb els seus propòsits i objectius.

- Implantar processos adequats de gestió i supervisió per assegurar el compliment normatiu i que facin èmfasi en errors de control, processos inadequats i esdeveniments inesperats.

Segona línia de defensa

Composta fonamentalment per:

- La Direcció de Control de Riscos, independent de la primera línia de defensa i responsable de la identificació i valoració, el seguiment i el control de tots els riscos rellevants del grup i de la presentació d'informació sobre aquests riscos.
- La Direcció de Compliment Normatiu té com a objectiu minimitzar la possibilitat que es produeixin incompliments normatius i assegurar que els que es puguin produir són identificats, reportats i solucionats amb diligència i que s'implanten les mesures preventives adequades.
- La funció de Validació Interna, responsable de revisar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
- La Direcció d'IT Control té com a objectiu identificar les situacions de risc associades a l'ús de la tecnologia, en l'àmbit de qualsevol unitat, que puguin derivar en risc operacional o reputacional per al grup, promoure entre les unitats del grup la formació i el suport necessaris perquè aquestes puguin resoldre les situacions de risc associat a les responsabilitats i actuacions del seu àmbit i traslladar a la Direcció de Risc Operacional del grup, de manera independent, els riscos residuals rellevants que no hagin pogut ser coberts pels controls implantats.

En termes generals, la segona línia de defensa assegura que la primera línia de defensa està ben dissenyada, compleix amb les funcions assignades i l'aconsella per a la seva millora contínua. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

- Proposar el marc de gestió i control de riscos.
- Guiar i assegurar l'aplicació de les polítiques de riscos, definint responsabilitats i objectius per a la seva implementació efectiva.
- Col·laborar en el desenvolupament de processos i controls de gestió de riscos.
- Identificar canvis en l'apetència pel risc subjacent de l'organització.
- Verificar el compliment de la normativa aplicable al grup en el desenvolupament dels seus negocis.
- Proveir d'infraestructura tecnològica per a la gestió, el mesurament i el control dels riscos.
- Analitzar i contrastar incidents existents i futurs mitjançant la revisió de la informació.
- Validar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
- Impulsar i procurar els més alts nivells de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins del grup.
- Garantir tant la continuïtat operativa del negoci ordinari com la seguretat de la informació que el sustenta.

Tercera línia de defensa

Fonamentada en la funció d'Auditoria Interna:

- Desenvolupa una activitat de verificació i assessorament independent i objectiu, que es guia per una filosofia d'afegir valor ajudant el grup a complir els seus objectius.
- Assisteix el grup en el compliment dels seus objectius aportant un enfocament sistemàtic i disciplinat per

avaluar la suficiència i eficàcia dels processos de govern i de les activitats de gestió del risc i de control intern en l'organització.

Gestió i seguiment dels riscos més rellevants

Risc de crèdit

El risc de crèdit sorgeix davant l'eventualitat que es generin pèrdues per incompliment de les obligacions de pagament per part dels acreditats, així com pèrdues de valor pel simple deteriorament de la qualitat creditícia d'aquests.

Marc de gestió del risc de crèdit

Admissió i seguiment

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

El Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en diferents nivells de decisió. La implementació d'un control de les atribucions en els suports d'admissió permet que la delegació establerta per a cada nivell es basi en la pèrdua esperada calculada per a cada una de les operacions d'empreses presentades.

Amb la finalitat d'optimitzar les possibilitats de negoci amb cada client i garantir un grau de seguretat suficient, la responsabilitat tant en l'admissió del risc com en el seu seguiment està compartida entre el gestor de negoci i l'analista de riscos, cosa que, mitjançant una comunicació eficaç, permet una visió integral de la situació de cada client per part dels seus responsables.

El gestor duu a terme un seguiment operatiu que sorgeix del contacte directe amb el client i la gestió de la seva operativa diària, mentre que l'analista de risc aporta la part més sistemàtica, derivada de la seva especialització. L'establiment de metodologies avançades de gestió del risc (adaptades al Nou Acord de Capital de Basilea i a les millors pràctiques) permet obtenir avantatges en la gestió dels riscos, ja que possibilita una política proactiva a partir de la seva identificació. En aquest sentit, cal ressaltar l'ús d'eines de qualificació com el ràting per a acreditats empreses o l'*scoring* per a particulars, així com indicadors d'alertes avançades per al seguiment dels riscos.

L'anàlisi d'indicadors i alertes avançades i també les revisions del ràting permeten mesurar contínuament la bondat del risc contret d'una manera integrada. L'establiment

de procediments eficients de gestió dels riscos vius també permet obtenir avantatges en la gestió de riscos vençuts, ja que possibilita una política proactiva a partir de la identificació precoç dels casos amb tendència a convertir-se en morosos.

El seguiment del risc es realitza sobre totes les exposicions amb l'objectiu d'identificar possibles situacions problemàtiques i evitar el deteriorament de la qualitat creditícia. Aquest seguiment, en termes generals, té com a base un sistema d'alertes primerenques tant pel que fa a operació/prestatari com a cartera, i tots dos es nodreixen tant d'informació interna de l'entitat com d'informació externa per obtenir resultats. El seguiment es duu a terme de manera anticipativa i sota una visió prospectiva (*forward looking*), és a dir, amb una visió de futur d'acord amb la previsible evolució de les seves circumstàncies per poder determinar tant accions de potencialitat de negoci (increment d'inversió) com de prevenció del risc (reducció de riscos, millora de garanties, etc.).

El sistema d'alertes primerenques permet mesurar de manera integrada la bondat del risc contret i el seu traspàs a especialistes en la gestió de recobriment, els quals determinen els diferents tipus de procediments que convé aplicar. En aquest sentit, a partir de riscos superiors a cert límit i segons taxes de morositat prevista, s'estableixen grups o categories per al seu tractament diferenciat. S'ocupen d'aquestes alertes el gestor de negoci i l'analista de risc de manera complementària.

Gestió del risc irregular

Durant les fases de debilitat del cicle econòmic, en general els refinançaments o les reestructuracions de deute són tècniques de gestió del risc que presenten més rellevància. L'objectiu del banc és que, amb deutors o acreditats que presentin o es prevegi que puguin presentar dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals, es faciliti la devolució del deute per reduir al màxim la probabilitat d'impagament. L'entitat en concret té establertes unes polítiques comunes i uns procediments d'aprovació, seguiment i control dels possibles processos de refinançament o reestructuració de deute, dels quals els més rellevants són els següents:

- Disposar d'un historial de compliment del prestatari prou extens i una voluntat manifesta de pagament, avaluant la temporalitat de les dificultats financeres per les quals passa el client.
- Condicions de refinançament o reestructuració que se sustentin en un esquema de pagaments realista i d'acord amb la capacitat de pagament actual i previsible de l'acreditat, per tal d'evitar el trasllat de problemes al futur.
- Si es tracta d'aportació de noves garanties, aquestes s'hauran de considerar com una font secundària i excepcional de recuperació del deute, i evitar el perjudici de les existents. En qualsevol cas, s'hauran de liquidar els interessos ordinaris meritats fins a la data del refinançament.

— Limitació de períodes dilatats de carència.

El grup porta a terme un seguiment continu del compliment de les condicions establertes i del compliment d'aquestes polítiques.

Models interns de risc

El grup Banc Sabadell també disposa d'un sistema de tres línies de defensa per assegurar la qualitat i el control dels models interns i d'un procés de govern dissenyat específicament per a la gestió i el seguiment d'aquests models i el compliment amb la regulació i el supervisor.

El marc de govern dels models interns de risc de crèdit i deteriorament (gestió del risc, capital regulador i provisió) se sustenta en els pilars següents:

- Gestió efectiva dels canvis en els models interns.
- Seguiment recurrent de l'entorn de models interns.
- *Reporting* regular, tant intern com extern.
- Eines de gestió de models interns.

Com a òrgans rellevants dins el marc de govern de models interns de risc de crèdit i deteriorament, cal destacar el Comitè de Models, que se celebra amb una periodicitat mensual i al qual li corresponen funcions d'aprovació interna, segons nivells de materialitat, i seguiment de models interns de risc de crèdit.

El grup Banc Sabadell disposa d'un model avançat de gestió del risc irregular per gestionar la cartera d'actius deteriorats. L'objectiu en la gestió del risc irregular és trobar la millor solució per al client amb els primers símptomes de deteriorament, de manera que es redueixi l'entrada en mora dels clients en dificultats, s'asseguri la gestió intensiva i s'evitin temps morts entre les diferents fases.*

Gestió del risc de crèdit immobiliari

El grup, dins la política general de riscos i en particular la relativa al sector de la construcció i la promoció immobiliària, té establertes una sèrie de polítiques específiques pel que fa a la mitigació dels riscos.

La mesura principal que es porta a terme és el seguiment continu del risc i la reavaluació de la viabilitat financera de l'acreditat en la nova situació conjuntural. En cas que aquesta sigui satisfactòria, la relació prossegueix en els termes previstos, i s'adopten nous compromisos en cas que aquests permetin una major adaptació a les noves circumstàncies.

La política que cal aplicar depèn, en cada cas, del tipus d'actiu que s'està finançant. Per a les promocions acabades, es duen a terme accions de suport a la comercialització a través dels canals de distribució del grup, fixant un preu competitiu que permeti activar les transaccions i possibilitant l'accés a finançament per als compradors finals, sempre que compleixin els requisits de risc. En les promocions en curs, l'objectiu bàsic és la seva finalització, sempre que les expectatives de mercat a curt o mitjà termini puguin absorbir l'oferta d'habitatges resultant.

En els finançaments de sòl, es tenen en compte igualment les possibilitats de comercialització dels futurs habitatges abans de finançar-ne la construcció.

En cas que de l'anàlisi i el seguiment que es faci no s'entregi una viabilitat raonable, es recorre al mecanisme de la dació en pagament i/o a la compra d'actius.

Quan no és possible cap d'aquestes solucions es recorre a la via judicial i a la posterior adjudicació dels actius.

Tots els actius que a través de la dació en pagament, compra o per la via judicial s'adjudica el grup per assegurar el cobrament o executar altres millores creditícies són principalment actius materials adjudicats que han estat rebuts pels prestataris i altres deutors del banc per satisfer actius financers que representen drets de cobrament davant d'aquells, i es gestionen de manera activa amb el principal objectiu de la desinversió.

En funció del grau de maduració dels actius immobiliaris, s'han establert tres línies estratègiques d'actuació:

1. Nou finançament: negoci promoció immobiliària

A finals de 2014 es restableix una unitat comercial per gestionar exclusivament nou finançament a promotors en identificar la necessitat del mercat i la solvència dels seus nous *players*. Es dota aquesta unitat d'una nova metodologia de seguiment que permet al banc conèixer en detall tots els projectes que s'estudien des de la unitat (des de la superfície i el nombre d'unitats fins al volum de vendes o pressupost de construcció, passant pel grau de precomercialització).

En paral·lel, es posa en marxa una nova Direcció d'Anàlisi Immobiliària, que té la funció d'analitzar tots els projectes immobiliaris que es plantegi finançar des d'un punt de

* Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex 6 dels comptes anuals consolidats, "Altres informacions de riscos: operacions de refinançament i reestructuració".

vista purament de negoci immobiliari, de manera que examina tant la localització com la idoneïtat del producte, així com l'oferta i la demanda actuals potencials, contrastant en cada un dels casos les xifres del pla de negoci presentat pel client (costos, vendes i terminis són aspectes rellevants). El nou model d'anàlisi va acompanyat d'un model de seguiment de les promocions formalitzades. A través d'informes estandarditzats, es monitora l'evolució de cada una de les promocions per controlar les disposicions i el compliment del pla de negoci (vendes, costos i terminis).

El nou model de gestió ha permès la definició d'alertes per fer un seguiment tant des de la Direcció d'Anàlisi i Seguiment com des de la Direcció de Riscos, amb qui es va treballar en la definició. A més de les alertes per a promocions formalitzades, el nou finançament té com a referència el marc promotor, que defineix l'*allocation* òptim del nou negoci en funció de la qualitat del client i de la promoció.

2 Gestió del crèdit immobiliari problemàtic

El risc problemàtic es gestiona d'acord amb la política definida. Amb caràcter general, la gestió es porta a terme tenint en compte el client, les garanties i la situació del préstec, que va des del moment que salti una possible alerta en la seva situació normal fins que es materialitzi una dació en pagament / compra en una gestió amistosa o se celebri una subhasta després d'un procés d'execució i hi hagi una interlocutòria d'adjudicació.

Després d'analitzar les tres dimensions esmentades anteriorment, es gestiona la solució òptima per estabilitzar o liquidar la posició, per via amistosa o judicial, que pot variar segons l'evolució de cada client/expedient. Per dur a terme la gestió, en cas que l'estabilització del crèdit o la seva liquidació per part del client no siguin viables, es disposa de models de suport en funció de la tipologia del préstec o bé finançat. En el cas de promocions immobiliàries acabades o immobles no residencials acabats, s'ofereix la possibilitat de comercialitzar a través de Solvia a uns preus que puguin traccionar el mercat. En el cas de solars es pot oferir la possibilitat d'incrementar el deute per promoció d'habitatges si els equips interns del banc identifiquen una demanda d'habitatges contrastada a la plaça, i són els responsables del control de la inversió i la comercialització. A la resta d'immobles finançats s'estudia la possibilitat d'establir acords de venda a tercers, es proposen solucions amistoses (compra, dació, que en el cas d'habitatges de particulars poden anar acompanyades de condicions favorables per a la relocalització o lloguer social en funció de la necessitat del client) o es procedeix finalment per la via judicial.

3 Gestió d'immobles adjudicats

Un cop convertit el préstec en immoble, s'estableix una estratègia de gestió en funció de la tipologia i la localització per identificar el potencial de cada actiu segons la seva demanda potencial. El mecanisme principal de sortida és la venda, per a la qual el banc, a través de Solvia, ha desenvolupat diferents canals en funció de la tipologia de l'immoble i del client. L'èxit d'aquests canals es reflecteix en els elevats volums d'habitatges comercialitzats any rere any, en el gran creixement del volum de venda d'immobles no residencials, solars finalistes i sols en gestió que s'ha experimentat quan s'ha despertat l'interès del mercat per aquestes tipologies, i en la confiança de tercers per comercialitzar els seus immobles a través de Solvia.

En determinats solars i terres en gestió amb un alt potencial de demanda localitzats en mercats amb elevats nivells de creixement de preu previst, es decideix emprendre la inversió per optimitzar el resultat tenint en compte els marges previstos aplicant hipòtesis de desenvolupament conservadores.

El grup, atesa la rellevància que va tenir en el passat assolir una elevada concentració en aquest risc, disposa d'una mètrica del RAS de primer nivell que estableix un nivell màxim de concentració en termes de mètrica de concentració en promoció en funció del Tier 1 d'Espanya. Aquesta mètrica es monitora mensualment i es reporta al Comitè Tècnic de Riscos, la Comissió de Riscos i el Consell d'Administració.

Finalment, cal destacar que des de la Direcció de Control de Riscos, en col·laboració amb les direccions de Negoci i de Riscos, es fa un seguiment periòdic de l'adequació dels nous finançaments al marc promotor, en què es revisa el compliment de les polítiques i de l'*asset allocation*. Aquest seguiment és elevat al Comitè Tècnic de Riscos per a la seva informació.*

Models de gestió del risc de crèdit

Ràting

Els riscos de crèdit contrets amb empreses, promotors, projectes de finançament especialitzat, entitats financeres i països es qualifiquen mitjançant un sistema de ràting basat en factors predictius i l'estimació interna de la seva probabilitat d'impagament. El model de ràting es revisa anualment basant-se en l'anàlisi del comportament de la morositat real. A cada nivell de ràting intern se li assigna una taxa de morositat anticipada que, al seu torn, permet la comparació homogènia respecte a altres segments i a les qualificacions d'agències externes mitjançant una escala mestra (G5).

* Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex 6 dels comptes anuals consolidats, "Risc de crèdit: concentració de riscos, exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària".

Scoring

En termes generals, els riscos crediticis contrets amb particulars es qualifiquen mitjançant sistemes de *scoring* basats també en la modelització quantitativa de dades estadístiques històriques, que detecten els factors predictius rellevants. En aquelles àrees geogràfiques en què hi ha *scoring*, es divideix en dos tipus:

Scoring de comportament: el sistema classifica automàticament tots els clients a partir de la informació de la seva operativa i de cadascun dels productes. Les seves aplicacions se centren en concessió d'operacions, assignació de límit de descobert en compte (autoritzat), campanyes comercials, seguiment i segmentació en els processos de reclamacions i/o recobraments.

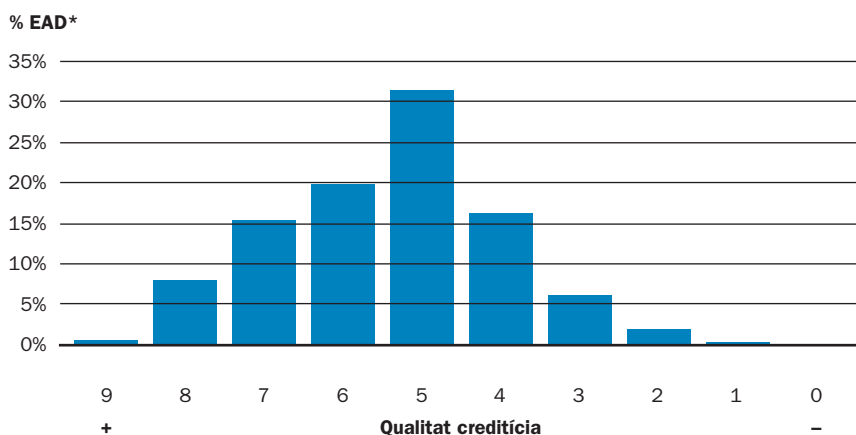
Scoring reactiu: s'utilitza per avaluar propostes de préstecs al consum, hipotecaris i targetes. Una vegada incorporades totes les dades de l'operació, el sistema emet un resultat basant-se en l'estimació de capacitat d'endeutament, perfil financer i, si escau, nivell dels actius en garantia.

En cas que no hi hagi un sistema de *scoring*, aquest queda substituït per anàlisis individualitzades complementades amb polítiques (G6).

Eines d'alertes

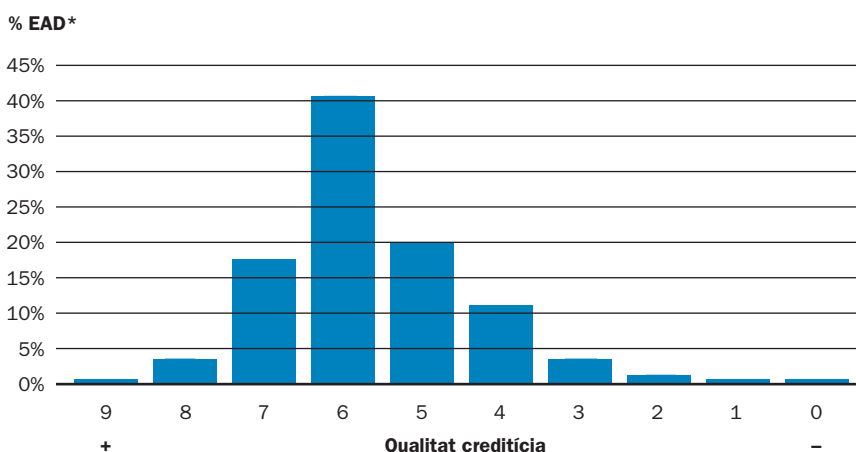
Tant per al segment d'empreses com per al de particulars, en termes generals el grup Banc Sabadell disposa d'un sistema d'alertes primerenques, individuals o models avançats, que, basades en factors de comportament de les fonts d'informació disponibles (ràting o *scoring*, fitxa client, balanços, CIRBE, informació sectorial, operativa, etc.), modelitzen el mesurament del risc que implica el client a curt termini (anticipació a l'entrada en mora), de manera que s'obté una alta predictibilitat en la detecció de morosos potencials. La puntuació, que s'obté automàticament, s'integra en l'entorn de seguiment com un dels *inputs* bàsics en el seguiment del risc de particulars i empreses. Aquest sistema d'alertes permet:

- Millora de l'eficiència, perquè focalitza el seguiment en els clients amb una puntuació pitjor (punts de tall diferenciats per grups).
- Anticipació en la gestió per qualsevol empitjorament del client (canvi de puntuació, noves alertes greus, etc.).
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i que han estat analitzats per l'Equip Bàsic de Gestió.

G5 Distribució per ràting de la cartera d'empreses

* EAD (*exposure at default*)
exposició en el moment de l'incompliment

G6 Distribució per *scoring* de la cartera de particulars

* EAD (*exposure at default*)
exposició en el moment de l'incompliment

El crèdit viu va créixer un +4,6% (calculat sobre bases homogènies), derivat d'una forta activitat en pimes i de la nova producció de préstecs hipotecaris.

Reducció dels actius problemàtics en 3,5 milers de milions d'euros durant l'any amb una elevada rotació i millor composició d'actius adjudicats.

En milions d'euros

	2016	2017
Exposició màxima al risc de crèdit		
Actius financers mantinguts per negociar	1.649,73	131,76
Instrumentos de patrimoni	10,63	7,43
Valors representatius de deute	1.639,10	124,33
Préstecs i bestretes	—	—
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	34,83	39,53
Instrumentos de patrimoni	34,83	39,53
Valors representatius de deute	—	—
Préstecs i bestretes	—	—
Actius financers disponibles per a la venda	18.895,13	13.380,57
Instrumentos de patrimoni	766,61	606,70
Valors representatius de deute	18.128,53	12.773,87
Préstecs i partides a cobrar	155.324,48	153.284,56
Valors representatius de deute	930,59	575,45
Préstecs i bestretes	154.393,89	152.709,11
Inversions mantingudes fins al venciment	4.598,19	11.173,21
Derivats	2.369,66	1.814,76
Total risc per actius financers	182.872,01	179.824,39
Garanties concedides	8.529,35	8.726,85
Compromisos contingents concedits	25.208,69	24.079,34
Total compromisos i garanties concedides	33.738,04	32.806,19
Total exposició màxima al risc de crèdit	216.610,05	212.630,58

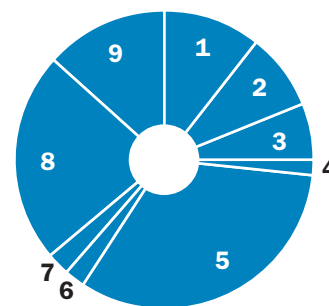
T1 Exposició al risc de crèdit

A la taula 1 es presenten els actius financers exposats al risc de crèdit per carteres i instruments al final de cada exercici, mitjançant el seu import comptable, com a expressió del màxim nivell d'exposició al risc de crèdit incorregut, ja que reflecteix el màxim nivell de deute de l'acreditat en la data a la qual es refereixen.

El grup també manté garanties i compromisos contingents concedits amb acreditats, materialitzats mitjançant la constitució de garanties prestades o compromisos inherents en els contractes de crèdit fins a un nivell o límit de disponibilitat que assegura el finançament al client quan ho requereixi. Aquestes facilitats suposen també l'assumpció de risc de crèdit i estan subjectes als mateixos sistemes de gestió i seguiment descrits anteriorment.

Al valor de l'exposició al risc de crèdit descrit anteriorment no se li ha deduït l'import de les garanties reals ni altres millores creditícies obtingudes per assegurar-ne el compliment, d'ús comú en els tipus d'instruments financers gestionats per l'entitat.*

El gràfic G7 mostra la distribució del risc de crèdit entre els diferents segments i carteres del grup.

G7
Perfil global de risc per carteres
 (distribució per exposició al risc de crèdit) %EAD (*exposure at default*)

1	Grans empreses	10,7
2	Empreses mitjanes	8,3
3	Petites empreses	6,3
4	Comerços i autònoms	1,5
5	Hipoteques	32,7
6	Consum	2,2
7	Bancs	2,3
8	Sobirans	23,0
9	Altres	13,0

Mitigació del risc de crèdit

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

Normalment, aquestes corresponen a garanties de tipus real, majoritàriament hipotecàries d'immobles destinats a habitatge, acabats o en construcció. L'entitat també accepta, encara que en menor grau, un altre tipus de garanties reals, com ara hipotecàries sobre immobles locals, naus industrials, etc., així com actius financers. Una altra tècnica de mitigació del risc de crèdit habitualment usada per l'entitat és l'acceptació d'aval, en aquest cas condicionada al fet que l'avalador presenti una solvència contrastada.

Totes aquestes tècniques de mitigació s'estableixen assegurant-ne la certesa jurídica, és a dir, amb contractes legals que vinculen totes les parts i permeten la seva exigibilitat legal en totes les jurisdiccions pertinents per assegurar en tot moment la possibilitat de liquidació de la garantia. Tot el procés està subjecte a un control intern d'adequació legal dels contractes, i es poden utilitzar opinions legals d'especialistes internacionals quan els contractes s'estableixen mitjançant legislació estrangera. Les garanties reals es formalitzen davant de notari a través d'un document públic, a l'efecte de poder adquirir eficàcia davant de tercers. Aquests documents públics, en el cas

* Per a més informació vegeu l'Annex 6 dels comptes anuals consolidats de 2017, en què es presenten dades quantitatives en relació amb l'exposició al risc de crèdit per àrea geogràfica.

d'hipoteques d'immobles, s'inscriuen, a més a més, en els registres corresponents per adquirir eficàcia constitutiva i davant de tercers. En el cas de pignoracions, els béns donats com a penyora habitualment es disposen en l'entitat. No es permet la cancel·lació unilateral per part del deutor, i es manté la garantia efectiva fins al reemborsament total del deute.

Les garanties personals o fiances s'estableixen a favor de l'entitat i, llevat de supòsits excepcionals, es formalitzen també davant de notari a través d'un document públic, per tal de dotar el contracte de la màxima seguretat jurídica de formalització i poder reclamar jurídicament mitjançant un procediment executiu en cas d'impagament. Constitueixen un dret de crèdit davant del garant amb caràcter irrevocable i a primera demanda.

A més de la mitigació del risc provinent de les garanties formalitzades entre els deutors i l'entitat, com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM, el grup disposa per a una cartera d'actius determinada d'una garantia addicional proporcionada per l'Esquema de Protecció d'Actius (EPA), amb efectes retroactius al 31 de juliol de 2011 i per un període de deu anys (vegeu-ne més detalls en la nota 2 dels comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017).

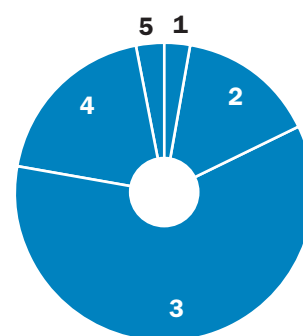
El banc no ha rebut garanties significatives sobre les quals s'estigui autoritzat a vendre-les o pignorar-les, amb independència que s'hagi produït un impagament per part del propietari de les garanties esmentades, excepte per les pròpies de l'activitat de tresoreria, que majoritàriament són adquisició temporal d'actius amb venciments a no més de sis mesos, per la qual cosa el seu valor raonable no difereix substancialment del seu valor comptable.

La principal concentració de risc en relació amb tots aquests tipus de garanties reals o millores creditícies correspon a l'ús de la garantia hipotecària com a tècnica de mitigació del risc de crèdit en exposicions de préstecs amb destinació de finançament o construcció d'habitatges o altres tipus d'immobles. En termes relatius, l'exposició garantida amb hipoteques suposa un 63% del total de la inversió bruta.

Qualitat creditícia dels actius financers

Tal com s'ha exposat anteriorment, el grup, en termes generals, qualifica mitjançant models interns la majoria dels acreditats (o operacions) amb els quals incorre en risc de crèdit. Aquests models s'han dissenyat tenint en compte les millors pràctiques que planteja el NACB. No obstant això, no totes les carteres en què s'incorre en risc de crèdit disposen de models interns, a causa, entre altres motius, del fet que, per al seu disseny raonable, cal un mínim d'experiència en casos d'impagament.

El desglossament del total de l'exposició qualificada segons els diferents nivells interns s'exposa en el gràfic G8.

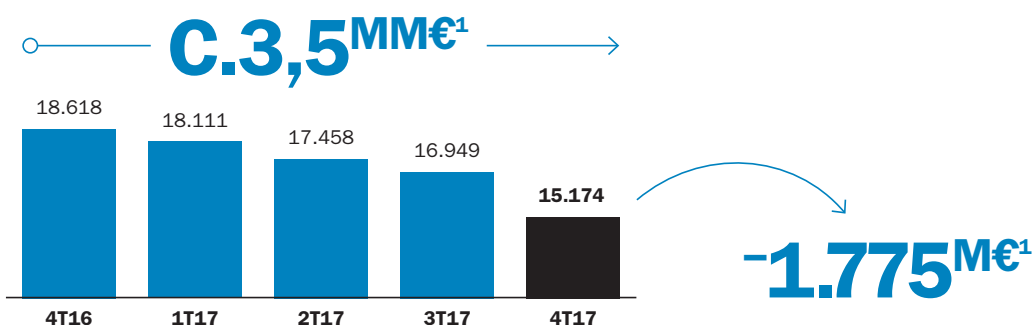
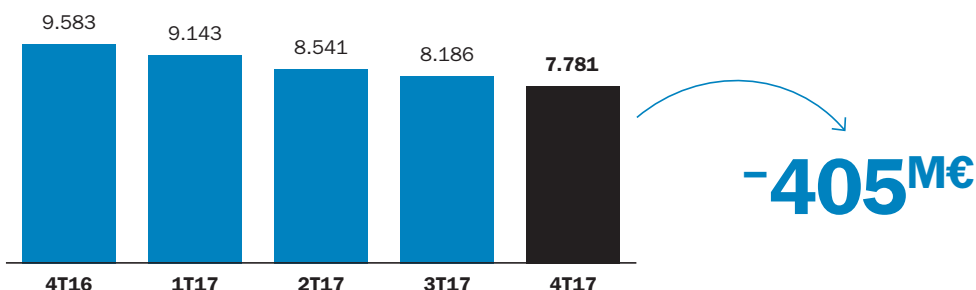
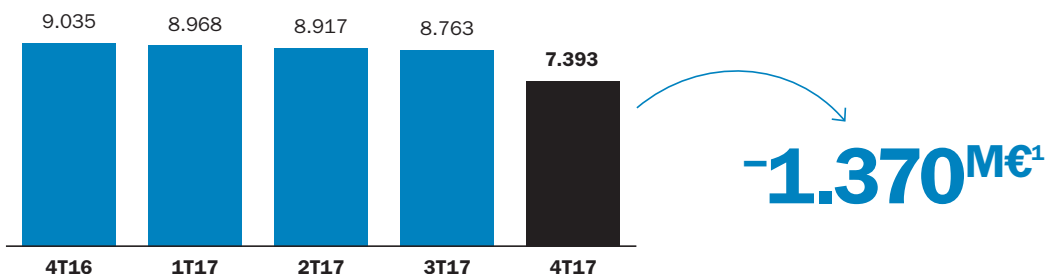
G8
Distribució de l'exposició per nivell de qualificació (en %)

1	AAA/AA	3,0
2	A	15,0
3	BBB	60,0
4	BB	19,0
5	B	3,0

La ràtio de morositat segueix descendint i se situa en el 5,1%.

La ràtio de cobertura dels actius problemàtics va arribar al 49,8% durant l'any.

La implementació de l'IFRS9 al gener de 2018 suposarà 900 milions d'euros de provisions i incrementarà la cobertura d'actius problemàtics fins al 54,7% *pro forma*.

En el transcurs de l'any 2017 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius dubtosos, que s'han reduït en 1.770 milions d'euros, cosa que ha comportat que la ràtio de morositat se situés en el 5,14% al tancament de l'exercici.

Mitjançant la gestió activa realitzada pel banc, s'ha aconseguit una reducció destacable dels actius problemàtics durant l'exercici de 2017, que s'ha situat per sobre de l'objectiu inicial anual (G9, G10 i G11).

Nota: Inclou riscos contingents. Els saldos dubtosos i els actius adjudicats ex-TSB inclouen el 20% de l'exposició problemàtica inclosa en l'EPA, ja que aquest risc és assumit d'acord amb el protocol de l'EPA.

1 Inclou 1.252 M€ d'actius problemàtics del carred out de la nova línia de negoci Solvia Desenvolupaments Immobiliaris.

Risc de concentració

El risc de concentració es refereix a exposicions amb potencial de generar pèrdues prou grans per amenaçar la solvència financera de la institució o la viabilitat de la seva activitat ordinària. Aquest risc es divideix en dos subtipus bàsics:

- Risc de concentració individual: imperfecta diversificació del risc idiosincràtic en la cartera a causa de la petita dimensió d'aquesta o d'exposicions molt grans en clients específics.
- Risc de concentració sectorial: imperfecta diversificació dels components sistemàtics del risc de la cartera, que poden ser factors sectorials, geogràfics, etc.

Per tal de dur a terme una gestió eficient del risc de concentració, Banc Sabadell disposa d'una sèrie d'eines i polítiques específiques:

- Mètriques quantitatives del *risk appetite statement* i el seu seguiment posterior com a mètriques de primer nivell.
- Límits individuals a riscos o clients considerats com a rellevants fixats per la Comissió Executiva.
- Delegacions que obliguen al fet que les operacions dels clients més rellevants siguin aprovades pel Comitè d'Operacions de Crèdit o fins i tot per la Comissió Executiva.

Exposició en clients o grans riscos

El 31 de desembre de 2017, no hi havia acreditats amb un risc concedit que individualment superés el 10% dels recursos propis del grup.

Risc de país: exposició geogràfica del risc de crèdit

El risc de país és aquell que concorre en els deutes d'un país globalment considerats com a conseqüència de raons inherents a la sobirania i a la situació econòmica d'un país, és a dir, per circumstàncies diferents del risc de crèdit habitual. Es manifesta amb la incapacitat eventual d'un deutor per afrontar les seves obligacions de pagament en divises davant de creditors externs, entre altres motius, perquè el país no permet l'accés a la divisa, perquè no es pot transferir, per la ineficàcia de les accions legals contra el prestatari per raons de sobirania o per situacions de guerra, expropiació o nacionalització.

El risc de país no tan sols afecta els deutes contrets amb un estat o amb entitats garantides per aquest, sinó el conjunt de deutors privats pertanyents a aquest estat i que per causes alienes a la seva pròpia evolució o decisió experimenten una incapacitat general per fer front als seus deutes.

En milions d'euros

	2017				
	TOTAL	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món
Entitats de crèdit	33.301,91	18.525,88	13.118,64	1.121,17	536,21
Administracions públiques	32.278,17	17.848,22	13.076,48	1.265,61	87,85
Administració central	26.641,50	12.574,46	13.076,48	932,38	58,18
Resta	5.636,67	5.273,77	—	333,22	29,68
Altres institucions financeres	5.809,64	4.875,46	463,41	419,71	51,06
Societats no financeres i empresaris individuals	60.959,37	50.935,26	3.519,95	5.959,93	544,22
Construcció i promoció immobiliària	6.341,80	5.688,53	17,56	548,30	87,40
Construcció d'obra civil	1.592,29	1.567,47	14,80	7,76	2,26
Resta de finalitats	53.025,28	43.679,26	3.487,59	5.403,87	454,56
Grans empreses	24.968,94	17.122,23	2.875,37	4.731,48	239,87
Pimes i empresaris individuals	28.056,33	26.557,03	612,23	672,39	214,69
Resta de llars i ISFLSH	78.472,83	39.820,67	37.131,21	474,99	1.045,96
Habitatges	69.779,71	34.981,76	33.727,53	165,50	904,92
Consum	6.394,65	3.540,22	2.422,64	300,97	130,81
Altres finalitats	2.298,48	1.298,69	981,04	8,52	10,24
TOTAL	210.821,91	132.005,49	67.309,70	9.241,41	2.265,32

T2 Distribució de la concentració de riscos per activitat

Per a cada país s'estableix un límit de risc, que s'aplica a tot el grup Banc Sabadell. Aquests límits els aprova la Comissió Executiva i els òrgans de decisió corresponents segons les delegacions, i són objecte de seguiment continu amb l'objectiu de detectar amb anticipació qualsevol deteriorament en les perspectives econòmiques, polítiques o socials de cada país.

El marc d'admissió del risc de país i entitats financeres té com a principal component l'estructura de límits per a diferents mètriques, a partir de la qual es realitza el seguiment dels diferents riscos i a través de la qual l'alta direcció i els òrgans delegats estableixen l'apetència pel risc del grup.

L'estructura de límits s'articula a partir de dos nivells: mètriques de primer nivell en el RAS i límits de segon nivell o de gestió.

Així mateix, per a la gestió del risc de país s'utilitzen diferents indicadors i eines: ràntings, *credit default swaps*, indicadors macroeconòmics, etc.

La distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit mundial el 2017 s'exposa a la T2.

El desglossament, per tipus d'instruments financers, de l'exposició al risc sobirà, amb el criteri requerit per l'Autoritat Bancària Europea (a partir d'ara, EBA), el 31 de desembre de 2017 s'exposa en els gràfics G12, G13 i G14.

Risc de contrapart

En aquest epígraf s'inclou el risc de crèdit per activitats en mercats financers que es desenvolupa a través de l'operativa específica amb risc de contrapart. El risc de contrapart sorgeix davant l'eventualitat que la contrapart, en una

transacció amb derivats o una operació amb compromís de recompra, amb liquidació diferida o de finançament de garanties, pugui incórrer en un incompliment abans de la liquidació definitiva dels fluxos de caixa d'aquesta transacció o operació.

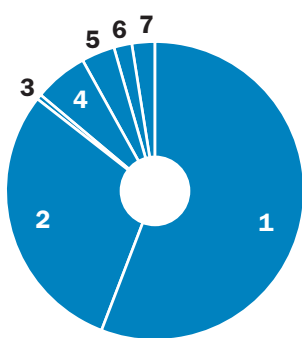
L'exposició al risc de contrapart es concentra principalment en clients, entitats financeres i cambres de compensació.

El risc es concentra en contraparts amb una elevada qualitat creditícia, tenint un 69% del risc amb contraparts amb ràting igual o superior a A.

Des de 2016, sota la llei European Market Infrastructure Regulation (EMIR) (Regulation 648/2012) va entrar en aplicació per al grup l'obligació de liquidar i compensar per cambres de compensació (CP) certs derivats *over-the-counter* i, per tant, els derivats contractats pel grup susceptibles d'això s'estan canalitzant a través d'aquests agents. Al seu torn, des del grup s'ha fomentat l'estandardització dels derivats OTC de cara a fomentar la utilització de les cambres de compensació. L'exposició al risc amb les CP depèn en gran part de l'import de les garanties dipositades.

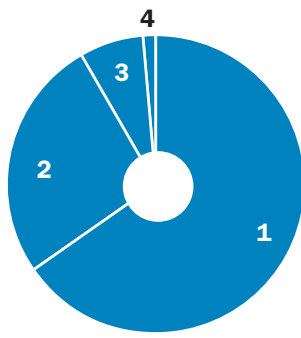
Pel que fa a l'operativa en derivats en mercats organitzats (MMOO), es considera sota criteris de gestió que no hi ha exposició, atès que el risc no existeix perquè els MMOO actuen com a contrapart en les operacions i es disposa del mecanisme de liquidació i de garanties per assegurar la transparència i continuïtat de l'activitat. En els MMOO l'exposició és equivalent a les garanties dipositades.

La filosofia de la gestió del risc de contrapart és consistent amb l'estratègia del negoci, i busca en tot moment la creació de valor dins d'un equilibri entre rendibilitat i

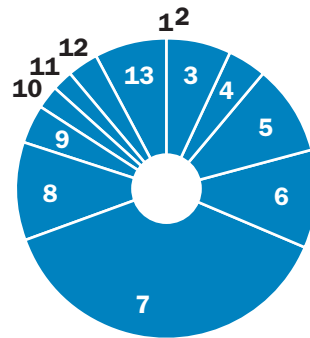
G12 Desglossament de l'exposició al risc sobirà (en %)

1	Espanya	55,9
2	Itàlia	29,8
3	Estats Units	0,5
4	Regne Unit	6,0
5	Portugal	3,5
6	Mèxic	2,0
7	Resta del món	2,3

G13 Distribució del risc de contrapart (en %) (per zona geogràfica)

1	Zona euro	65,3
2	Resta d'Europa	26,3
3	EUA i Canadà	7,0
4	Resta del món	1,4

G14 Distribució del risc de contrapart per ràting (en %)

1	AAA / Aaa	0,0
2	AA+ / Aa1	0,0
3	AA / Aa2	7,2
4	AA- / Aa3	4,1
5	A+ / A1	9,6
6	A / A2	10,7
7	A- / A3	37,9
8	BBB+ / Baa1	10,7
9	BBB / Baa2	4,2
10	BBB- / Baa3	2,5
11	BB+ / Ba1	2,2
12	BB / Ba2	3,3
13	Rest	7,6

riscos. En aquest sentit, s'han establert uns criteris de control i seguiment del risc de contrapart derivat de l'activitat en els mercats financers, cosa que garanteix al banc desenvolupar la seva activitat de negoci respectant els llindars de riscos aprovats per l'alta direcció.

La metodologia de quantificació de l'exposició per risc de contrapart té en compte l'exposició actual i l'exposició futura. L'exposició actual representa el cost de substituir una operació a valor de mercat en cas que una contrapart caigui en *default* en el moment present. Per al seu càlcul és necessari comptar amb el valor actual de l'operació o *mark-to-market* (MtM). L'exposició futura representa el risc potencial que pot assolir una operació en un determinat termini de temps, ateses les característiques de l'operació i les variables del mercat de les quals depèn. En el cas d'operacions sota acord de col·lateral, l'exposició futura representa la possible fluctuació de l'MtM entre el moment del *default* i la substitució d'aquestes operacions en el mercat. Si no està sota acord de col·lateral, representa la possible fluctuació de l'MtM al llarg de la vida de l'operació.

Amb caràcter diari, al tancament del mercat, es recalculen totes les exposicions d'acord amb els fluxos d'entrada i sortida d'operacions, amb les variacions de les variables del mercat i amb els mecanismes de mitigació del risc establerts en el grup. D'aquesta manera les exposicions queden sotmeses a un seguiment diari i a un control sota els límits aprovats per l'alta direcció. Aquesta informació queda integrada en els informes de riscos per tal de reportar-la als departaments i les àrees responsables de la gestió i el seguiment d'aquests.

En relació amb el risc de contrapart, el grup adopta diferents mesures de mitigació. Les mesures principals són:

- Acords de *netting* en derivats (ISDA i CMOF)
- Acords de col·lateral en derivats (CSA i Annex 3 - CMOF) i en *repos* (GMRA, CME).

Els acords de *netting* permeten l'agregació dels MtM positius i negatius de les operacions amb una mateixa contrapart, de manera que en cas de *default* s'estableix una única obligació de pagament o cobrament en relació amb totes les operacions tancades amb aquesta contrapart.

Per defecte, el grup disposa d'acords de *netting* amb totes les contraparts que vulguin operar en derivats.

Els acords de col·lateral, a més d'incorporar l'efecte *netting*, incorporen l'intercanvi periòdic de garanties que mitiguin l'exposició actual amb una contrapart en relació amb les operacions subjectes a aquest contracte.

El grup estableix la necessitat de disposar d'acords de col·lateral per poder operar en derivats o *repos* amb entitats financeres. El contracte de col·lateral estàndard del grup és bilateral (és a dir, ambdues parts estan obligades a dipositar col·lateral) i amb intercanvi diari de garanties sempre en efectiu i en divisa euro.

Actius compromesos en activitats de finançament

Al tancament de 2017 i 2016 hi ha certs actius financers compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia respecte a certs passius. Aquests actius corresponen principalment a préstecs vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries, cèdules territorials, *covered bonds* o bons de titulització a llarg termini (vegeu la nota 20, i l'Annex 3 per a les operacions vinculades al mercat hipotecari espanyol i l'Annex 4 per veure el desglossament de les emissions dels comptes anuals consolidats de l'exercici de 2017). La resta d'actius compromesos són valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, els col·laterals pignorat (préstecs o instruments de deute) per accedir a determinades operacions de finançament amb bancs centrals i tota mena de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

D'altra banda, el banc ha utilitzat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat. D'acord amb el que regula la normativa vigent, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no es poden donar de baixa del balanç.

Vegeu més informació sobre els programes de finançament en el mercat de capitals en l'apartat següent, "Risc de liquiditat".

Risc de liquiditat

El risc de liquiditat suposa la possibilitat d'incórrer en pèrdues a causa de la incapacitat d'atendre els compromisos de pagament, encara que sigui de manera temporal, perquè no es disposa d'actius líquids o no es pot accedir als mercats per obtenir refinançament a un preu raonable. Aquest risc es pot derivar per motius sistèmics o particulars de l'entitat.

En aquest àmbit, el grup Banc Sabadell té com a objectiu mantenir uns actius líquids i una estructura de finançament que, d'acord amb els seus objectius estratègics i sobre la base del seu *risk appetite statement*, li permeti atendre amb normalitat els seus compromisos de pagament a un cost raonable, ja sigui en condicions de normalitat o en una situació d'estrès provocada tant per factors sistèmics com idiosincràtics.

L'estructura de governança de la gestió de liquiditat de Banc Sabadell té com a eixos fonamentals la implicació directa del Consell d'Administració i l'alta direcció, la delimitació clara de les tres línies de defensa i l'estricta segregació de funcions i l'estructuració de responsabilitats en comitès, direccions generals i àrees funcionals.

Gestió de la liquiditat

La gestió de la liquiditat a Banc Sabadell té com a objectiu garantir el finançament de l'activitat comercial a un cost i

termini adequats, tot minimitzant el risc de liquiditat. La política de finançament de l'entitat està enfocada a mantenir una estructura de finançament equilibrada, basada principalment en dipòsits a la clientela, i complementada amb l'accés a mercats majoristes que permeti mantenir una posició de liquiditat del grup folgada en tot moment.

El grup, en relació amb la gestió de la liquiditat, segueix una estructura basada en unitats de gestió de la liquiditat (UGL). Cada UGL és responsable de la gestió de la seva liquiditat i de fixar les seves pròpies mètriques de control del risc de liquiditat, en coordinació amb les funcions corporatives del grup. Actualment, les UGL són Banc Sabadell (inclou les sucursals a l'exterior –OFEX–), Banc Sabadell d'Andorra (BSA) i TSB.

Per complir amb els objectius, l'estratègia actual de gestió del risc de liquiditat del grup es basa en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci detallista de les UGL i els objectius estratègics definits:

- Implicació del Consell d'Administració i de l'alta direcció en la gestió i el control del risc de liquiditat i finançament.
- Clara segregació de funcions entre les diferents àrees dins de l'organització, amb una delimitació clara entre les tres línies de defensa, que proporciona independència en la valoració de posicions i en el control i l'anàlisi de riscos.
- Sistema de gestió de liquiditat descentralitzat per a les unitats més rellevants, però amb un sistema de supervisió i gestió del risc centralitzat.
- Processos sòlids d'identificació, mesurament, gestió, control i informació sobre els diferents riscos de liquiditat i finançament a què es troba sotmès el grup.
- Existència d'un sistema de preus de transferència per traslladar el cost de finançament.
- Estructura de finançament equilibrada, basada fonamentalment en dipòsits de la clientela.
- Base àmplia d'actius líquids no compromesos i immediatament disponibles per generar liquiditat que componen la primera línia de defensa del grup.
- Diversificació de les fonts de finançament, amb recurs controlat al finançament majorista a curt termini i sense dependència de proveïdors de fons individuals.
- Autofinançament de les filials bancàries estrangeres rellevants.
- Vigilància del nivell del balanç que està sent utilitzat com a col·lateral en operacions de finançament (*encumbrance*).
- Manteniment d'una segona línia de liquiditat que inclou la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials.
- Disponibilitat d'un pla de contingència de liquiditat. Pel que fa a TSB, tot i que el *ring-fencing* no entra oficialment en vigor fins al 2019, l'entitat constitueix una unitat autònoma dins de la gestió de liquiditat del grup com una UGL independent. La futura evolució econòmica del Regne Unit no hauria de causar problemes de liquiditat, ja que opera de manera independent respecte a la seva matriu.

Eines/mètriques de seguiment i control de la gestió del risc de liquiditat

El grup Banc Sabadell defineix dos conjunts de mètriques que permeten mesurar i controlar el risc de liquiditat: les mètriques RAS de primer nivell i les mètriques de segon nivell. Així mateix, es fa un seguiment i control diari del risc de liquiditat a través del sistema d'alertes primerenques de liquiditat (EWI - *early warning indicators*) i de l'Informe de tresoreria estructural.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell és l'encarregat de definir l'apetència pel risc de liquiditat i finançament (RAS) del grup en l'àmbit consolidat i de fixar els indicadors que les UGL han d'incorporar en els seus RAS locals amb independència que s'incorporin altres indicadors addicionals.

El RAS inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitatius que les complementen.

Al marge de les mètriques incloses en el marc de l'apetència pel risc, cada UGL defineix un conjunt de mètriques de segon nivell que contribueixen a l'anàlisi i el seguiment del risc de finançament i liquiditat. Aquestes mètriques se segueixen de manera continuada en cadascun dels comitès d'actius i passius locals.

Finalment, cal esmentar que el grup té dissenyat i implementat un sistema d'alertes primerenques (EWI) pel que fa a les UGL, que inclouen indicadors de mercat i liquiditat adaptats a l'estructura de finançament i model de negoci de cada UGL. El desplegament d'aquestes mètriques, en les UGL, complementa els indicadors RAS i les mètriques de segon nivell i permet identificar anticipadament tensions en la posició de liquiditat i l'estructura de finançament local, de manera que facilita la presa de mesures i accions correctives i minimitza el risc de contagi entre les diferents unitats de gestió.

Banc Sabadell té establert un pla de contingència de liquiditat (PCL) en què s'estableix l'estratègia per garantir que l'entitat disposa de les capacitats de gestió i les mesures suficients per minimitzar els efectes negatius d'una situació de crisi en la seva posició de liquiditat i per retornar a una situació de normalitat. Així mateix, el PCL també té com a objectiu facilitar la continuïtat operativa en la gestió de la liquiditat, especialment en cas que la situació de crisi estigui originada per un funcionament deficient d'una o diverses infraestructures de mercat. El PCL pot ser activat en resposta a diferents situacions de crisi dels mercats o de la mateixa entitat. En general, i seguint els canals d'impacte previstos en els exercicis d'estrès de l'entitat, aquestes situacions es poden categoritzar en crisis sistèmiques, crisis idiosincràtiques o crisis combinades.

El marc de *reporting* i control dels límits de gestió del risc inclou, entre d'altres, els factors següents:

- Seguiment diari dels indicadors i límits de risc reportant a les diferents unitats de gestió.
- Control i anàlisi sistemàtica del consum de límits, identificant els incompliments i activant els protocols necessaris per a la seva correcció.

Estratègia de finançament i evolució de la liquiditat

La font principal de finançament del grup és la base de dipòsits a la clientela (principalment comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor. L'entitat manté una cartera diversificada d'actius líquids majoritàriament elegibles com a col·lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

Recursos de clients en el balanç

El 31 de desembre de 2017, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 132.096 milions d'euros, respecte d'un saldo de 133.457 milions d'euros al tancament de l'any 2016 i de 131.489 milions d'euros al tancament de 2015 (un 1,0% de decrement al desembre de 2017 respecte al desembre de 2016 i un 1,5% d'increment al desembre de 2016 respecte al desembre de 2015). L'evolució decreixent dels tipus d'interès en els mercats financers ha provocat un canvi en la composició dels recursos dels clients en el balanç de dipòsits a termini, comptes a la vista i recursos fora del balanç. El 31 de desembre de 2017 el saldo dels comptes a la vista totalitzava 98.020 milions d'euros (+6,5%), en

detriment dels dipòsits a termini, que van presentar una caiguda del 19,8% (T3).*

Els dipòsits de l'entitat es comercialitzen a través de les següents unitats o societats de negoci del grup: Banca Comercial, Banca Corporativa i Negocis Globals, Banca Privada i TSB.

Durant el 2017 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *gap* comercial observada els últims anys, fet que ha permès, d'una banda, continuar amb la política de l'entitat de refinançar parcialment els venciments en el mercat de capitals i, al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *loan-to-deposit* (LTD) del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 a un 104,3% al tancament de 2017) (T4).

Per calcular la ràtio *loan-to-deposit* (LTD) es computa en el numerador la inversió creditícia neta ajustada pel finançament subvencionat i en el denominador el finançament detallista.

Mercat de capitals

El nivell de finançament en el mercat de capitals ha anat minvant els últims anys, resultat, entre d'altres, d'una evolució positiva del *gap* comercial. Al tancament de 2017, el saldo viu de finançament en el mercat de capitals era de 22.390 milions d'euros, respecte d'un saldo de 25.160 milions d'euros al tancament de 2016. Per tipus de producte, al desembre de 2017, 13.335 milions de l'import total col·locat en el mercat de capitals corresponien a cèdules

En milions d'euros

	2017	3 mesos	6 mesos	12 mesos	>12 mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)	132.096	8,4%	4,8%	7,2%	5,4%	74,2%
Dipòsits a termini	29.816	33,9%	19,4%	29,7%	17,1%	—
Comptes a la vista	98.020	—	—	—	—	100,0%
Emissions detallistes	4.260	24,0%	12,9%	15,2%	47,8%	—

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-repos) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

T3 Recursos de clients en el balanç per venciments

En milions d'euros

	Ex-TSB 2016	Ex-TSB 2017	Total grup 2016	Total grup 2017
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	115.640	109.742	150.087	145.323
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(4.835)	(3.646)	(4.921)	(3.727)
Crèdits de mediació	(4.900)	(3.110)	(4.900)	(3.835)
Crèdit net ajustat	105.905	102.986	140.266	137.761
Recursos de clients en el balanç	99.123	97.686	133.457	132.096
Loan-to-deposit ratio (%)	106,8	105,4	105,1	104,3

T4 Dades rellevants i ràtios bàsiques de liquiditat

* Vegeu més detalls dels recursos de clients fora del balanç gestionats pel grup i els comercialitzats però no gestionats en la nota 28 dels comptes anuals consolidats de 2017.

hipotecàries i *covered bonds*; 2.037 milions d'euros, a pagarés i ECP col·locats a inversors majoristes; 1.669 milions d'euros, a deute sènior; 2.497 milions d'euros, a emissions de deute subordinat i participacions preferents; 2.820 milions d'euros a bons de titulització col·locats en el mercat (dels quals 925 milions d'euros corresponen a TSB), i 33 milions d'euros, a altres instruments financers a mitjà i llarg termini (T5, G15 i G16).

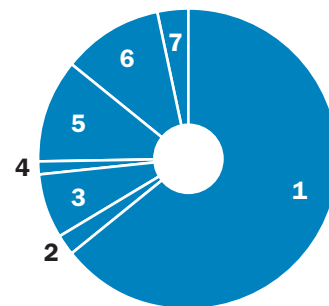
El grup Banc Sabadell fa actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals, amb l'objectiu de diversificar les diferents fonts de liquiditat.

En relació amb el finançament a curt termini, l'entitat manté un Programa de pagarés d'empresa i un Programa d'euro commercial paper (ECP):

- Programa de pagarés d'empresa: aquest programa regula les emissions de pagarés i està dirigit a inversors institucionals i detallistes. El 2 de març de 2017 es va registrar a la CNMV el Programa de pagarés 2017 de Banc Sabadell, amb un límit d'emissió de 7.000 milions d'euros ampliables fins a 9.000 milions d'euros. El saldo viu del Programa de pagarés s'ha anat reduint durant l'any. El 31 de desembre de 2017 el saldo viu del programa era de 2.823 milions d'euros (net dels pagarés subscrits per empreses del grup), respecte dels 3.676 milions d'euros el 31 de desembre de 2016.
- Programa d'euro commercial paper (ECP), adreçat a inversors institucionals, amb el qual s'emeten valors a curt termini en diferents divises: euros, dòlars americans i lliures. El 18 de desembre de 2015, Banc Sabadell va renovar el seu Programa d'euro commercial paper per un import nominal màxim de 3.500 milions d'euros. El 31 de desembre de 2017, el saldo viu era de 346 milions d'euros, respecte dels 246 milions d'euros al tancament de 2016.

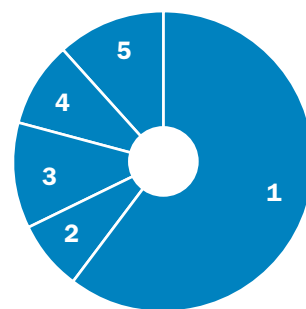
En relació amb el finançament a mitjà i llarg termini, l'entitat manté els següents programes vius:

- Programa d'emissió de valors no participatius (Programa de renda fixa) registrat a la CNMV l'11 d'abril de 2017 amb un límit màxim d'emissió de 16.500 milions d'euros. Aquest programa regula les emissions de bons i obligacions, simples i subordinades, i cèdules hipotecàries i territorials i bons estructurats efectuades segons la legislació espanyola a través de la CNMV i

G15 Estructura de finançament el 31.12.2017 (en %)

1	Dipòsits	64,3
2	Emissions retail	2,1
3	Repos	7,2
4	Finançament ICO	1,2
5	Mercat majorista	11,1
6	BCE	10,9
7	Bank of England	3,2

G16 Detall d'emissions institucionals el 31.12.2017 (en %)

1	Cèdules hipotecàries	60,4
2	Deute sènior	7,6
3	Subordinades i AT1	11,3
4	Pagarés ECP + institucionals	9,2
5	Titulitzacions	11,5

En milions d'euros

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	> 2023	Saldo viu
Bons i cèdules hipotecàries/ Covered bonds (*)	1.556	1.124	2.015	1.808	1.683	1.388	3.761	13.335
Deute sènior (**)	644	—	—	—	25	1.000	—	1.669
Deute subordinat i preferents (**)	—	—	403	434	—	—	1.660	2.497
Altres instruments financers a mitjà i llarg termini (**)	18	—	—	10	—	—	5	33
Total	2.218	1.124	2.418	2.252	1.708	2.388	5.426	17.534

(*) Emissions garantides

(**) Emissions no garantides

T5 Venciments de les emissions dirigides a inversors institucionals per tipus de producte

dirigides a inversors institucionals i detallistes, tant nacionals com estrangers. El límit disponible per a noves emissions en el Programa d'emissió de valors no participatius 2017 de Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 era de 10.046 milions d'euros (el 31 de desembre de 2016 el límit disponible sota el Programa de renda fixa era de 10.638,8 milions d'euros). Durant el 2017, Banc Sabadell ha realitzat emissions sota el Programa de renda fixa vigent en cada moment per un total de 3.044,6 milions d'euros. Al llarg de l'any, l'entitat ha accedit al mercat en diferents ocasions aprofitant les finestres de liquiditat disponibles.

- Programa d'emissió Euro Medium Term Notes (programa EMTN), registrat el 22 de març de 2017 a la borsa d'Irlanda. Aquest programa permet l'emissió de deute sènior (*preferred* i *non-preferred*) i subordinat en qualsevol divisa, amb un límit màxim de 5.000 milions d'euros. El 5 de desembre de 2017, Banc Sabadell va realitzar sota aquest programa una emissió de deute sènior a cinc anys i tres mesos per un import de 1.000 milions d'euros.

Així mateix, durant l'any, s'han fet dues emissions de participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries del banc (Additional Tier 1). El 18 de maig de 2017, Banc Sabadell va fer la seva emissió inaugural d'Additional Tier 1 per un import de 750 milions d'euros a un tipus fix del 6,5%. Posteriorment, el 23 de novembre de 2017, es va fer una segona emissió d'Additional Tier 1 per un import de 400 milions d'euros a un tipus fix del 6,125%.

D'altra banda, el 24 de febrer de 2017, l'FCA va aprovar el nou programa de *covered bonds* de TSB amb un límit màxim d'emissió de 5.000 milions de lliures. El 7 de desembre de 2017, TSB va fer la seva primera emissió inaugural de *covered bonds* llançant al mercat institucional una operació a cinc anys per un import de 500 milions de lliures amb un cupó de £ Libor 3 mesos + 24 pbs.

En relació amb la titulització d'actius:

- Des de l'any 1993 el grup ha estat molt actiu en aquest mercat i ha participat en diversos programes de titulització, en alguns casos conjuntament amb altres entitats de màxima solvència, cedint préstecs hipotecaris, préstecs a petites i mitjanes empreses, préstecs al consum i drets de crèdit derivats de contractes d'arrendaments financers.
- Actualment, hi ha vint-i-set operacions de titulització d'actius vives (incloent-hi les titulitzacions de Banco Guipuzcoano, Banco CAM, BMN, Banco Gallego i TSB). Si bé una part dels bons emesos van ser retinguts per l'entitat com a actius líquids elegibles per a operacions de finançament amb el Banc Central Europeu, la resta dels bons es van col·locar en el mercat de capitals. Al tancament de 2017, el saldo de bons de titulització col·locats en el mercat era de 2.820 milions d'euros.
- Per raons d'eficiència, durant el 2017 s'han cancel·lat anticipadament nou operacions de titulització (vegeu

més informació sobre els fons de titulització en l'Annex 2 dels comptes anuals consolidats de 2017).

- Així mateix, el 4 de desembre de 2017, Banc Sabadell va dur a terme una operació de titulització de préstecs hipotecaris residencials anomenada TDA Sabadell RMBS 4 per un import total de 6.000 milions d'euros, que ha estat íntegrament retinguda en cartera. Posteriorment, el 20 de desembre de 2017, Banc Sabadell va efectuar una nova operació de titulització de préstecs concedits a pimes anomenada IM Sabadell Pime 11 per un import total de 1.900 milions d'euros, dels quals 150 milions han estat col·locats en el mercat i s'ha retingut l'import restant.

En termes generals, el 2017, el to en els mercats ha estat molt positiu, fet que s'ha vist reflectit en una compressió dels *spreads* de crèdit de les emissions en el mercat, tot i que han existit diferents puntes de volatilitat causades principalment per la incertesa política, que ha redundat en tensions i fins i tot en un tancament de mercats puntual.

Durant el mes de març de 2016, el Banc Central Europeu va anunciar noves mesures d'estímul a l'economia a través d'un nou programa d'operacions de refinançament a llarg termini, TLTRO II (*targeted longer-term refinancing operations*), consistent en quatre subhastes de liquiditat a quatre anys amb dates d'execució entre els mesos de juny de 2016 i març de 2017. En aquest sentit, Banc Sabadell ha participat en la TLTRO II per un import total de 20.500 milions d'euros (10.000 milions d'euros en la primera subhasta de juny de 2016 i 10.500 milions d'euros en l'última subhasta de març de 2017).

D'altra banda, el Banc d'Anglaterra també va posar en marxa el 2016 un paquet de mesures de suport al creixement econòmic. Aquest paquet inclou una reducció del *bank base rate* i la introducció del *term funding scheme* (TFS), un programa d'incentivació del crèdit, posat en marxa el mes d'agost de 2016, mitjançant el qual els bancs anglesos poden fer disposicions a quatre anys aportant col·lateral elegible com a contraprestació. TSB, com a membre de l'Sterling Monetary Framework (SMF), ha fet ús del TFS al llarg de 2017, amb un import disposat de 6.334 milions d'euros al tancament de 2017.

Actius líquids

A més d'aquestes fonts de finançament, Banc Sabadell manté un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuais necessitats de liquiditat (T6).

Pel que fa al 2016, la primera línia de liquiditat de Banc Sabadell s'ha incrementat en 6.284 milions d'euros, motivat fonamentalment per la generació de *gap* comercial. Destaca el saldo en bancs centrals i la posició neta d'interbancari, amb un augment de 14.359 milions d'euros el 2017, mentre que el saldo disponible i elegible en el BCE ha disminuït en 5.886 milions d'euros, dels quals 1.476 milions d'euros es corresponen amb el menor saldo disponible en la pòlissa del Banc d'Espanya. Per la seva banda,

els actius negociables i no elegibles en el BCE es redueixen en 2.189 milions d'euros, fet que s'explica en gran part per l'aportació d'actius que realitzava Sabadell United Bank (SUB) al tancament de 2016 i que el 2017 amb la seva venda ja no hi figuren.

En el cas de TSB, la primera línia de liquiditat el 31 de desembre de 2017 està composta principalment per *gilts* per un import de 761 milions d'euros (1.678 milions d'euros el 31 de desembre de 2016) i un excés de reserves en el Banc Central d'Anglaterra (BoE) de 8.286 milions d'euros (4.191 milions d'euros el 31 de desembre de 2016), en gran part procedents de les disposicions del TFS que ha realitzat al llarg de l'exercici.

Cal esmentar que el grup Banc Sabadell segueix un model descentralitzat de gestió de la liquiditat. En aquest sentit, aquest model tendeix a limitar la transferència de liquiditat entre les diferents filials involucrades en la seva gestió, i limitar d'aquesta manera les exposicions intragrup, més enllà de les potencials restriccions imposades pels reguladors locals de cada filial. Així, les filials involucrades en la gestió determinen la seva situació de liquiditat considerant únicament aquells actius de la seva propietat que compleixin amb els criteris d'elegibilitat, disponibilitat i liquiditat que s'hagin establert tant en l'àmbit intern com normatiu per al compliment dels mínims reguladors.

No hi ha imports significatius d'efectiu i equivalents que no estiguin disponibles per ser utilitzats pel grup.

A més de la primera línia de liquiditat, l'entitat manté un coixí d'actius hipotecaris i préstecs a administracions públiques elegibles com a col·lateral de cèdules hipotecàries i territorials, respectivament, que al tancament de 2017 afegien 2.666 milions en termes de capacitat d'emissió de noves cèdules pròpies elegibles com a col·lateral per al descompte en el BCE. Al tancament de 2017, la liquiditat disponible pujava a 35.831 milions d'euros en import efectiu, corresponent a l'import de la primera línia de liquiditat més la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials de l'entitat al tancament de desembre.

Compliment dels coeficients reguladors

El grup Banc Sabadell ha inclòs dins la seva gestió de liquiditat el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat a curt termini o LCR (*liquidity coverage ratio*) i la ràtio de finançament estable neta o NSFR (*net stable funding ratio*), i ha reportat al regulador la informació requerida en base mensual i trimestral, respectivament. El mesurament de la liquiditat basant-se en aquestes mètriques forma part del control del risc de liquiditat en el conjunt de les UGL.

En relació amb la ràtio LCR, des de l'1 de gener de 2017 el mínim exigible reguladorament és el 80%, nivell àmpliament superat per totes les UGL de l'entitat. En l'àmbit del grup, al llarg de l'any la ràtio LCR s'ha situat de manera permanent i estable molt per sobre del 100%, i han destacat els casos de BS Espanya i TSB amb uns nivells d'LCR molt folgats. Al tancament de desembre de 2017, la ràtio LCR se situa en 168% ex-TSB i 295% a TSB.

Quant a la ràtio NSFR, encara es troba en fase d'estudi i definició final, malgrat que la data prevista d'implementació era el gener de 2018, i, de la mateixa manera que amb la ràtio LCR, està previst un període d'aplicació gradual. Tanmateix, el grup ja ha implantat el seguiment d'aquesta ràtio com a mètrica de liquiditat per a les UGL.

Atesa l'estructura de finançament de l'entitat, amb un gran pes de dipòsits de la clientela, i la majoria del finançament en el mercat centrada en el mitjà/llarg termini, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells àmpliament superiors al 100%.

En milions d'euros

	2017
Cash (*) + Posició neta interbancari	22.361
Disponible en pòlissa	5.393
Actius pignorat en pòlissa (**)	26.894
Saldo disposat de pòlissa del Banc d'Espanya (***)	21.501
Actius elegibles pel BCE fora de pòlissa	4.013
Altres actius negociables no elegibles pel banc central (****)	1.398
Promemòria: Saldo disposat <i>term funding scheme</i> del Banc d'Anglaterra	6.334
Total actius líquids disponibles	33.165

T6 Actius líquids disponibles

(*) Excés de reserves en bancs centrals.

(**) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada del BCE per a operacions de política monetària.

(***) Inclou els TLTRO II.

(****) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada de la ràtio *liquidity coverage ratio* (LCR). Inclou renda fixa considerada com a actiu d'alta qualitat i liquiditat segons l'LCR (HQLA) i altres actius negociables de diferents entitats del grup.

Risc de mercat

Aquest risc es defineix com el que sorgeix davant l'eventualitat d'incórrer en pèrdues de valor de mercat en les posicions mantingudes en actius financers, a causa de la variació de factors de risc pels quals són afectats els seus preus o cotitzacions, les seves volatilitats o les correlacions entre ells.

Aquestes posicions generadores de risc de mercat es mantenen habitualment dins de l'activitat de negociació, que consisteix en l'operativa de cobertura que efectua el banc per donar servei als seus clients i el manteniment de posicions pròpies de caràcter discrecional.

També es pot generar pel mer manteniment de posicions globals del balanç (també denominades "de caràcter estructural") que en termes nets queden obertes. En aquest últim cas, l'entitat tracta sota el sistema de gestió i seguiment de riscos de mercat la posició de risc de canvi estructural.

El sistema d'admissió, gestió i supervisió de risc de mercat es basa en l'establiment de límits per a posicions expressament assignades i l'aprovació d'operacions de cada unitat de negoci, de tal manera que les diferents unitats de gestió tenen l'obligació de gestionar les seves posicions sempre dins els límits concedits i l'aprovació de les operacions per part de l'àrea de riscos.

Activitat de negociació

Els principals factors de risc de mercat considerats a Banc Sabadell en l'activitat de negociació són:

- Risc de tipus d'interès: risc associat al fet que les fluctuacions dels tipus d'interès puguin afectar de manera adversa el valor d'un instrument financer. Aquest es reflecteix, per exemple, en operacions de dipòsits interbancaris, renda fixa i derivats sobre tipus d'interès.
- Risc de *spread* creditici: risc procedent de la fluctuació dels diferencials o *spreads* crediticis amb què cotitzen els instruments respecte d'altres instruments de referència, com ara els tipus d'interès interbancari. Aquest risc es dona principalment en els instruments de renda fixa.
- Risc de tipus de canvi: risc associat a la fluctuació de la cotització de les divises respecte a la divisa de referència. En el cas de Banc Sabadell la divisa de referència és l'euro. Aquest risc es dona principalment en operacions d'intercanvi de divises i els seus derivats.

- Risc de renda variable: risc procedent de la fluctuació de valor dels instruments de capital (accions i índexs cotitzats). Aquest risc es reflecteix en els mateixos preus de mercat dels valors, així com en els derivats sobre aquests.

La variació de preus de les matèries primeres no ha tingut impacte en l'exercici, atès que el grup manté exposicions residuals, tant directes com en actius subjacents.

El mesurament del risc de mercat de l'activitat de negociació s'efectua utilitzant la metodologia VaR i *stressed* VaR, que permet l'homogeneïtzació dels riscos dels diferents tipus d'operacions en els mercats financers.

El VaR proporciona una estimació de la pèrdua màxima potencial que presenta una posició a causa d'un moviment advers, però normal, d'algun dels paràmetres identificats que influeixen en el risc de mercat. Aquesta estimació s'expressa en termes monetaris i està referida a una data concreta, a un determinat nivell de confiança i a un horitzó temporal especificat. L'interval de confiança utilitzat és el 99%. Atesa la poca complexitat dels instruments i l'alt grau de liquiditat de les posicions, l'horitzó temporal utilitzat és d'un dia.

La metodologia utilitzada per al càlcul del VaR és la simulació històrica. Els avantatges d'aquesta metodologia són que es basa en la revaluació completa de les operacions en els escenaris històrics recents i que no cal fer supòsits sobre la distribució dels preus de mercat. La seva principal limitació és la dependència de les dades històriques utilitzades, ja que si un esdeveniment possible no s'ha produït dins el rang de dades històriques utilitzades no es reflectirà en la dada del VaR.

La fiabilitat de la metodologia VaR utilitzada es comprova mitjançant tècniques de *backtesting*, amb les quals es verifica que les estimacions del VaR estan dins el nivell de confiança considerat. Les proves de *backtesting* consisteixen en la comparació entre el VaR diari i els resultats diaris. En cas que les pèrdues superin el nivell del VaR es produeix una excepció. El 2017, no s'ha produït cap excepció en el *back test* per la baixa exposició als esdeveniments significatius de l'any, com la pujada de tipus *swap* en divisa euro i la devaluació del dòlar respecte de l'euro del 27 de juny, o els moviments dels tipus a curt termini del dòlar al llarg del mes de desembre.

L'*stressed* VaR es calcula com el VaR, però amb una finestra històrica de variacions dels factors de risc en

En milions d'euros

	2017		
	Mitjà	Màxim	Mínim
Per tipus d'interès	1,13	3,27	0,40
Per tipus de canvi posició operativa	0,17	0,41	0,05
Renda variable	1,17	3,40	0,30
Spread creditici	0,37	2,38	0,08
VaR agregat	2,84	5,34	1,35

T7 VaR

situació d'estrès de mercat. Aquesta situació d'estrès es determina d'acord amb les operacions vigents, i pot variar si canvia el perfil de risc de les carteres. La metodologia utilitzada per a aquesta mesura de risc és la simulació històrica.

La supervisió es complementa amb mesures addicionals de riscos, com les sensibilitats, que fan referència al canvi que es produeix en el valor d'una posició o cartera davant la variació d'un factor de risc concret, i també amb el càlcul de resultats de gestió, que s'utilitzen per seguir els límits *stop-loss*.

A més a més, es duen a terme exercicis de simulació específics i amb escenaris de situacions extremes de mercat (*stress testing*), en què s'analitzen els impactes de diferents escenaris històrics i teòrics en les carteres.

El seguiment del risc de mercat s'efectua diàriament i es reporta als òrgans de control sobre els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts per la Comissió de Riscos per a cada unitat de gestió (límits basant-se en nominal, VaR i sensibilitat, segons els casos). Això permet percebre variacions en els nivells de risc i conèixer la contribució dels factors de risc de mercat.

El risc de mercat per activitat de negociació incorregut en termes del VaR a un dia amb 99% de confiança s'exposa en la taula T7.

Riscos estructurals de tipus d'interès i tipus de canvi

Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès (també conegut com a IRRBB, per les sigles en anglès, *interest rate risk in the banking book*) és inherent a l'activitat bancària i es defineix com la probabilitat de tenir pèrdues com a conseqüència de l'impacte que originen els moviments dels tipus d'interès en el compte de resultats (ingressos i despeses) i en la seva estructura patrimonial (valor actual d'actius, passius i posicions comptabilitzades fora del balanç sensibles al tipus d'interès). Dins del risc estructural de tipus d'interès es consideren les tipologies següents:

- Risc de repreciaació: relacionat amb el desajust temporal entre les dates de venciment i repreciaació d'actius, passius i posicions fora del balanç a curt i llarg termini.
- Risc de corba: provinent de canvis en el pendent i la forma de la corba de tipus.
- Risc de base: provinent de cobrir l'exposició d'un tipus d'interès amb l'exposició a un tipus que reprecia sota diferents condicions.
- Risc d'opcionalitat: provinent de les opcions, incloent-hi les opcions implícites.

Les mètriques desenvolupades per al control i seguiment del risc estructural de tipus d'interès del grup estan alineades amb les millors pràctiques del mercat i implementades de manera coherent en totes les unitats de gestió del balanç (UGB) i en el si de cada un dels comitès d'actius i passius locals. L'efecte diversificació entre divises i UGB es té en compte en la presentació de les xifres globals.

L'estratègia actual de gestió del risc de tipus d'interès del grup es basa particularment en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci i els objectius estratègics definits:

- Cada UGB compta amb eines adequades i processos i sistemes robustos que permeten una adequada identificació, mesurament, gestió, control i informació de l'IRRBB. D'aquesta manera, poden capturar totes les fonts d'IRRBB identificades, valorar-ne l'efecte sobre el marge financer i el valor econòmic i mesurar la vulnerabilitat del grup/UGB en cas de potencials pèrdues derivades de l'IRRBB en diferents escenaris d'estrès.
- En l'àmbit corporatiu, fixen un conjunt de límits de control i vigilància de l'exposició a l'IRRBB adequats a les polítiques internes de tolerància al risc. Tanmateix, cada UGB té l'autonomia de fixar, a més, altres límits que consideri oportuns, tenint en compte les seves particularitats i la naturalesa de les seves activitats.
- L'existència d'un sistema de preus de transferència.
- El conjunt de sistemes, processos, mètriques, límits, *reporting* i sistema de govern englobats dins de l'estratègia de l'IRRBB han de complir els preceptes normatius.

Les mètriques utilitzades per al seguiment del risc estructural de tipus d'interès comprenen, d'una banda, el *gap* de tipus d'interès (G17), que és una mesura estàtica que mostra la distribució de venciments i repreciacions de les masses sensibles del balanç. Per a les masses sense venciment contractual, s'han considerat venciments esperats estimats d'acord amb l'experiència de l'entitat, establint hipòtesis d'estabilitat i remuneració segons la tipologia del producte.

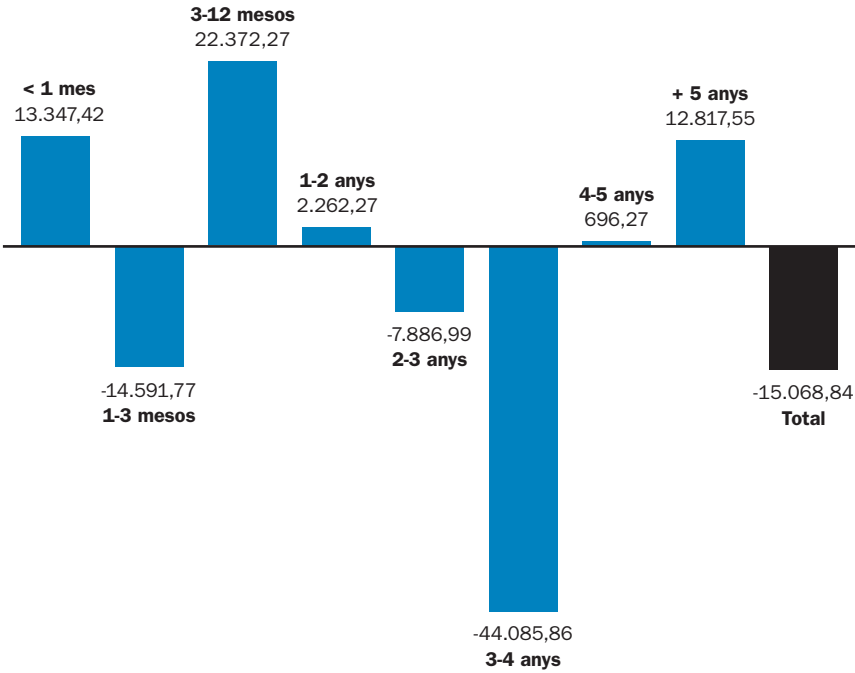
D'altra banda, es calculen les sensibilitats de diferents magnituds econòmiques (marge financer, valor econòmic) en cas de canvis en la corba de tipus d'interès. En la taula T8 es presenten els nivells de risc de tipus d'interès en termes de sensibilitat de les principals divises del grup al tancament de 2017.

A més de l'impacte en el marge financer en l'horitzó temporal d'un any presentat a la taula T8, el grup calcula l'impacte en el marge en l'horitzó temporal de dos anys, el resultat del qual és notablement més positiu per a totes les divises. En particular, la sensibilitat del marge per al segon

any considerant les divises principals del grup, amb un *pass through* elevat, és a dir, que el percentatge d'increment dels tipus d'interès de referència que es trasllada als dipòsits dels clients a termini i als comptes a la vista amb remuneració és majoritari, se situa en un 14,4%, mentre que amb un *pass through* mitjà se situa en un 20% (T9).

A causa del nivell actual dels tipus d'interès de mercat, a l'escenari de baixada per als punts de la corba en què els tipus siguin positius s'aplica un desplaçament màxim de 100 punts bàsics en cada termini, de manera que el tipus resultant sigui sempre superior o igual a zero. En els punts de la corba en què els tipus de mercat siguin negatius no s'aplicarà cap desplaçament.

Com a instruments de cobertura del risc, es contracten derivats en els mercats financers, principalment permutes de tipus d'interès (IRS), considerats de cobertura a efectes comptables. S'utilitzen dues macrocobertures diferenciades:

G17 Gap de tipus d'interès
(en milions d'euros)

En percentatge

Increment instantani i paral·lel de 100 pbs		
Sensibilitat al tipus d'interès	Impacte marge financer	Impacte valor econòmic
EUR	4,0%	2,1%
GBP	1,2%	0,2%
USD	0,1%	(0,5%)

T8 Sensibilitat
al risc de tipus
d'interès per divisa

En percentatge

Increment instantani i paral·lel de 100 pbs		
Impacte marge financer 2n any	Pass through elevat	Pass through mitjà
Global	14,4%	20,0%
Del qual EUR	11,0%	13,8%
Del qual GBP	2,9%	5,6%

T9 Sensibilitat
a dos anys

- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de fluxos d'efectiu, l'objectiu de la qual és reduir la volatilitat del marge per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any.
- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de valor raonable, l'objectiu de la qual és el manteniment del valor econòmic de les masses cobertes, constituïdes per actius i passius a tipus d'interès fix.

Risc estructural de tipus de canvi

El risc de tipus de canvi estructural sorgeix per l'eventualitat que variacions dels tipus de canvi de mercat entre les diferents divises puguin generar pèrdues per les inversions financeres i per les inversions permanents en oficines i filials estrangeres amb divises funcionals diferents de l'euro.

L'objectiu de la gestió del risc estructural de tipus de canvi és minimitzar l'impacte en el valor de la cartera/patrimoni de l'entitat a causa de moviments adversos dels mercats dels canvis de divises. Tot això subjecte a l'apetència pel risc expressada en el RAS i havent de complir en tot moment amb els nivells fixats sobre les mètriques de risc establertes.

El seguiment del risc de canvi s'efectua regularment, i es reporten als òrgans de control els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts. La principal mètrica de seguiment és l'exposició a divisa (com a percentatge sobre Tier 1), que mesura la suma de la posició neta oberta (actiu menys passiu) mantinguda per l'entitat en cadascuna de les divises a través de qualsevol tipus d'instrument financer (divisa al comptat, a termini i opcions), tot això contravalorat a euros i en relació amb el Tier 1.

Amb periodicitat mensual, es monitoren i reporten a la Comissió de Riscos i a la Comissió d'Auditoria i Control, respectivament, el compliment i l'efectivitat dels objectius i les polítiques del grup.

La Direcció Financera del banc, a través del COAP, dissenya i executa les estratègies de cobertura de la posició estructural en divisa amb l'objectiu prioritari de minimitzar l'impacte negatiu en les ràtios de capital –CET1– per fluctuacions en els tipus de canvi.

El 31 de juliol de 2017, es va dur a terme la venda efectiva de Sabadell United Bank, N.A. (vegeu la nota 2 dels comptes anuals de 2017), de manera que va disminuir la posició estructural en USD i va passar de 811 milions d'USD el 31 de desembre de 2016 a 442 milions d'USD (368 milions d'euros) el 31 de desembre de 2017.

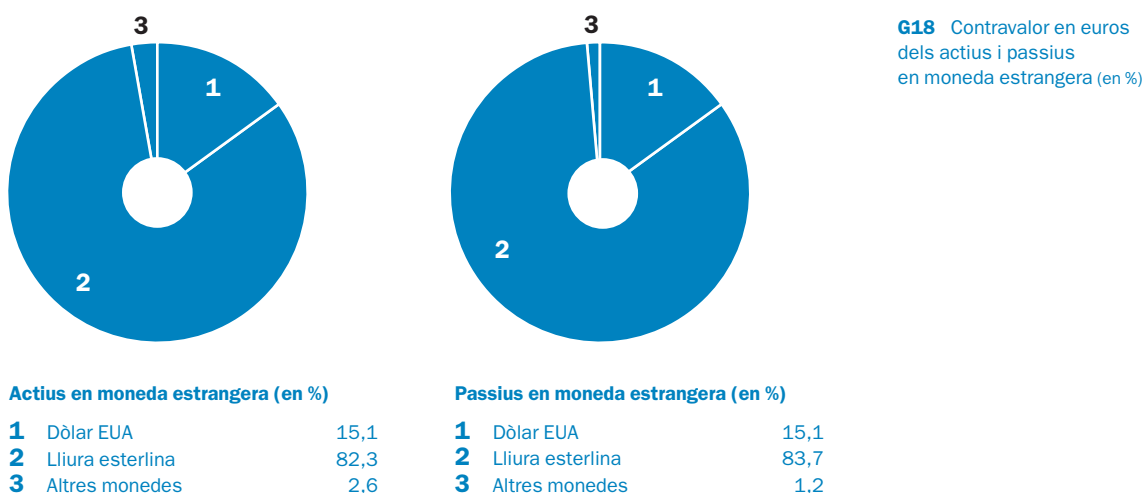
Pel que fa a les inversions permanents en *peso* mexicana, davant la incertesa al voltant del NAFTA i l'augment del risc polític a Mèxic a mesura que s'acostin les eleccions presidencials de juliol de 2018, s'ha anat ajustant la cobertura de capital i s'ha passat de 1.293 milions de *pesos* mexicans el 31 de desembre de 2016 a 7.054 milions de *pesos* mexicans el 31 de desembre de 2017, que representen un 73% de la inversió total realitzada (vegeu la nota 12 dels comptes anuals consolidats de 2017, en l'apartat "Cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger").

Quant a la posició estructural en lliures esterlines, en un context de debilitat econòmica i d'inestabilitat política interna al Regne Unit, Banco de Sabadell, S.A. fa un seguiment continu de l'evolució del tipus de canvi EUR/GBP. El grup ha adoptat una política de cobertura que persegueix mitigar els efectes negatius en les ràtios de capital, així com en els resultats generats en el seu negoci en GBP, que puguin resultar de l'evolució d'aquest tipus de canvi EUR/GBP. En aquest sentit, el banc ha mantingut una cobertura econòmica dels beneficis i fluxos esperats de la filial TSB, mitjançant una posició oberta en GBP per compensar les fluctuacions del tipus de canvi d'aquesta divisa, registrada com una posició de negociació.

Tenint en compte tot això, durant l'exercici de 2017 s'ha anat ajustant la cobertura de capital, i s'ha passat de 1.368 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2016 a 1.268 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2017, que representen un 63% de la inversió total realitzada (vegeu la nota 12 dels comptes anuals consolidats de 2017).

El contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera, classificats per la seva naturalesa, mantinguts pel grup el 31 de desembre de 2017, es mostra en el gràfic G18.

La posició neta d'actius i passius en divisa inclou la posició estructural de l'entitat valorada a canvi històric per

un import de 1.372 milions d'euros, dels quals 834 milions d'euros corresponen a les participacions permanents en divisa GBP; 368 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa USD, i 131 milions d'euros, a les participacions en divisa MXN. El net d'actius i passius valorats a canvi està cobert amb operacions de *forwards* i opcions en divisa seguint la política de gestió de riscos del grup.

Al tancament de l'exercici de 2017, la sensibilitat de l'exposició patrimonial per una depreciació de l'1% en els tipus de canvi respecte de l'euro de les principals monedes a les quals hi ha exposició ha pujat a 14 milions d'euros, dels quals el 61% correspon a la lliura esterlina, el 27% correspon al dòlar americà i el 10%, al *peso* mexicà.

Risc operacional

El risc operacional es defineix com el risc de tenir pèrdues com a conseqüència d'errades o falta d'adequació de les persones, processos, sistemes o per esdeveniments externs imprevistos. Aquesta definició inclou el risc reputacional, de conducta, tecnològic, de model i d'*outsourcing*.

La gestió efectiva del risc operacional està descentralitzada en els diferents gestors de processos que comprenen tota l'organització. Aquests processos es troben, tots ells, identificats en el mapa corporatiu de processos, que facilita la integració de la informació segons l'estructura organitzativa. El grup disposa d'una unitat central especialitzada en la gestió de risc operacional, les funcions principals de la qual són coordinar, supervisar i impulsar tant la identificació com la valoració i la gestió dels riscos que duen a terme els gestors de procés, prenent com a base el model de gestió adoptat pel grup Banc Sabadell.

L'Alta Direcció i el Consell d'Administració s'impliquen directament i de manera efectiva en la gestió d'aquest risc, mitjançant l'aprovació del marc de gestió i la seva implantació, que proposa el Comitè de Risc Operacional, integrat per membres de l'Alta Direcció de diferents àrees funcionals de l'entitat, i s'assegura que regularment es portin a terme auditories sobre l'aplicació del marc de gestió i la fiabilitat de la informació reportada, així com les proves de validació interna del model de risc operacional. La gestió del risc operacional es fonamenta en dues línies d'actuació.

La primera línia d'actuació es basa en l'anàlisi dels processos, la identificació dels riscos vinculats a aquests processos que presenten una pèrdua potencial i la valoració qualitativa d'aquests i dels controls associats; tot això de manera conjunta entre els gestors de procés i la unitat central de risc operacional. El resultat és una valoració que permet conèixer l'exposició al risc en el futur en termes de pèrdua esperada i pèrdua inesperada, així com anticipar tendències i planificar les accions mitigadores orientadament.

Es complementa amb la detecció, el seguiment i la gestió activa del risc mitjançant l'ús d'indicadors clau, afavorint l'establiment d'alertes per increments de l'exposició, la identificació de les causes que la generen, el mesurament de l'eficàcia dels controls i les millores efectuades.

Al mateix temps es verifica que els processos identificats de criticitat elevada per una falta de servei tinguin definits i implantats plans de continuïtat de negoci específics. Sobre els riscos identificats, s'estima qualitativament l'impacte reputacional que podria implicar que se'n produís algun.

La segona línia d'actuació es fonamenta en l'experiència. Consisteix a recollir en una base de dades totes les pèrdues que es produeixen en l'entitat, cosa que proporciona una informació de risc operacional esdevingut per línia de negoci i les causes que l'han originat, per poder-hi actuar per tal de minimitzar-les.

A més a més, aquesta informació permet contrastar la coherència entre les estimacions efectuades sobre pèrdues potencials i la realitat, tant en termes de freqüència com de severitat, i millorar iterativament les estimacions sobre els nivells d'exposició (G19 i G20).

Dins el risc operacional, s'inclou la gestió i el control dels següents riscos rellevants:

- Risc reputacional: possibilitat de pèrdues derivades de la publicitat negativa relacionada amb pràctiques i negocis de l'entitat, que pot generar pèrdua de confiança en la institució i afectar-ne la solvència.
- Risc tecnològic: possibilitat de pèrdues derivades de la incapacitat de la infraestructura de sistemes de permetre continuar completament amb l'activitat ordinària.
- Risc d'*outsourcing*: possibilitat de pèrdues derivades d'errors dels proveïdors en la prestació de serveis subcontractats o la seva interrupció, deficiències en la seguretat dels seus sistemes, la deslleialtat dels seus empleats o l'incompliment de les regulacions aplicables.
- Risc de model: possibilitat de pèrdues derivades de la presa de decisions basada en l'ús de models inadequats.

Risc fiscal

El risc fiscal es defineix com la probabilitat d'incomplir els objectius establerts en l'estratègia fiscal de Banc Sabadell des d'una doble perspectiva i a causa de factors interns o externs:

- D'una banda, la probabilitat d'incórrer en un incompliment de les obligacions tributàries que pugui derivar en una falta d'ingrés indeguda, o la concurrència de qualsevol altre esdeveniment que generi un perjudici potencial per al banc en el compliment dels seus objectius.
- De l'altra, la probabilitat d'incórrer en un ingrés indegut en el compliment de les obligacions tributàries, de manera que es generi un perjudici per a l'accionista o altres grups d'interès.

Les polítiques de riscos fiscals de Banc Sabadell tenen com a objectiu establir els principis i les directrius amb la finalitat d'assegurar que els riscos fiscals que puguin afectar l'estratègia i els objectius fiscals del grup siguin identificats, valorats i gestionats de manera sistemàtica, per tal de complir amb els requeriments de la Llei de societats de capital i dels grups d'interès del grup Banc Sabadell. Banc Sabadell, en matèria de risc fiscal, té com a objectiu atendre sempre les obligacions fiscals observant el marc legal vigent en matèria fiscal.

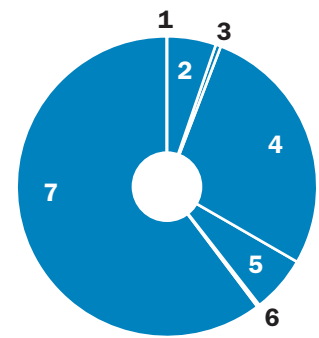
Així mateix, l'estratègia fiscal de Banc Sabadell posa de manifest el seu compromís amb el foment de la fiscalitat responsable, l'impuls de la prevenció i el desenvolupament de programes de transparència clau per fomentar la confiança dels diferents grups d'interès.

L'estratègia fiscal està alineada amb l'estratègia de negoci del grup, i els aspectes fiscals es gestionen de manera eficient i sota els principis de prudència i minimització del risc fiscal.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell, i en el marc del mandat que preveu la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu, és responsable, de manera indelegable, de les facultats següents:

- Determinar l'estratègia fiscal de la companyia.
- Aprovar les inversions o operacions de tota mena que, per la seva elevada quantia o especials característiques, tinguin caràcter estratègic o especial risc fiscal, llevat que la seva aprovació correspongui a la Junta General.
- Aprovar la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals.
- Aprovar qualsevol transacció anàloga que, per la seva complexitat, pugui menyscarbar la transparència de la societat i el seu grup.

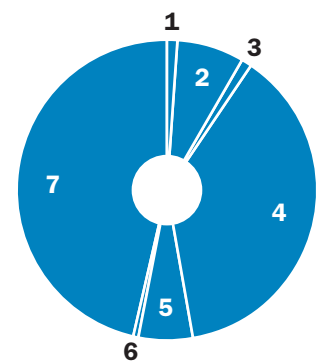
Per tant, el Consell d'Administració de Banc Sabadell inclou, dins les seves funcions, l'obligació d'aprovar la política fiscal corporativa i vetllar pel seu compliment mitjançant l'establiment d'un apropiat sistema de control i supervisió, que s'enquadra dins el marc global de gestió i control de riscos del grup.

G19

Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import (12 mesos) (en %)

1	Frau intern	0,2
2	Frau extern	5,2
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	0,5
4	Clients, productes i pràctiques empresarials	27,6
5	Danys a actius materials	6,1
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,3
7	Execució, lliurament i gestió de processos	60,1

G20

Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import (5 últims anys) (en %)

1	Frau intern	1,3
2	Frau extern	7,3
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	1,1
4	Clients, productes i pràctiques empresarials	37,7
5	Danys a actius materials	5,9
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,4
7	Execució, lliurament i gestió de processos	46,3

Risc de compliment normatiu

El risc de compliment normatiu es defineix com la possibilitat d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per l'incompliment de lleis, regulacions, normes internes i codis de conducta aplicables a l'activitat bancària.

Un dels aspectes essencials de la política del grup Banc Sabadell, i base de la seva cultura organitzativa, és el compliment rigorós de totes les disposicions legals. La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

En aquest sentit, el grup disposa de la Direcció de Compliment Normatiu, que té com a missió impulsar i procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins el grup, minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i assegurar que els que es puguin produir s'identifiquin, es reportin i se solucionin amb diligència i que es prenguin les mesures preventives oportunes, si no n'hi hagués.

El model de compliment normatiu centralitza en la matriu la definició de polítiques, procediments i controls, així com l'execució dels programes de control, i descentralitza en les filials i oficines de l'exterior l'execució dels que són propis d'aquestes, tot mantenint la responsabilitat funcional sobre aquests.

És un model flexible, enfocat al risc, que s'adapta a l'estratègia del grup en cada moment i que aprofita les sinèrgies, mantenint l'enfocament global en els aspectes d'abast general i/o que requereixen desenvolupaments tecnològics importants, però adaptat alhora a les especificitats i a la legislació que afecti cada negoci o cada país.

El repte principal és l'homogeneïtzació en el grup dels nivells de control de compliment normatiu, i es fixen estàndards mínims d'obligat compliment, amb independència de l'activitat o el país en què es desenvolupa l'activitat.

Aquest model s'estructura en dos pilars:

- 1 Una unitat central que dona servei a tot el grup i orientada a la gestió global del risc de compliment normatiu. La seva activitat principal és l'anàlisi, la distribució i el control de la implantació de qualsevol nova normativa que tingui impacte en el grup, així com el control, focalitzat en el risc, del correcte compliment de les normatives ja implantades.

A més a més, té com a responsabilitat directa l'execució de diversos processos, catalogats com d'alt risc, perquè requereixen un control directe i integral: la prevenció del blanqueig de capitals i el bloqueig al finançament del terrorisme; el control de pràctiques d'abús de mercat; el control del compliment del Reglament Intern de Conducta, i la implantació i el seguiment d'elements de protecció a l'inversor (MiFID).

- 2 Una xarxa de responsables de compliment normatiu ubicats en cadascuna de les filials i oficines de l'exterior (amb dependència funcional de la unitat central de compliment normatiu i jeràrquica del director de la filial o oficina a l'exterior), que executen els seus propis programes de control i envien informes periòdicament a la unitat central per assegurar el compliment de les normes internes i de la legislació vigent en tots els països i activitats en què opera.

A fi d'assegurar-ne l'eficiència, aquest model s'articula i potencia a través de sis catalitzadors: tecnologia, formació, procediments, canals de comunicació, programes de control i seguiment i procés d'aprovació de productes i normatives.